

ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE CLUJ-NAPOCA

DOCUMENTE PRIVIND REVOLUȚIA
DE LA 1848 ÎN ȚĂRILE ROMÂNE
C. TRANSILVANIA

Vol. III

30 aprilie — 14 mai 1848

SUB REDACȚIA:
ACAD. ȘTEFAN PASCU

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
— SIBIU —
INVENTARIAT 1998
11.10.1998

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA
BUCUREȘTI, 1982

100-951 82

REZUMATELE DOCUMENTELOR

1. *Cluj, 30 aprilie 1848.* Guvernatorul Transilvaniei, groful Teleki József, către: 1) comitele suprem al comitatului Alba de Sus, contele Kálnoky Dénes; 2) episcopul greco-catolic de la Blaj, Ioan Lemeni; 3) tezaurarul regesc, contele Mikó Imre. Primului îi face cunoscut că s-a adresat episcopului Lemeni pentru a-l trage la răspundere pe preotul Ioachim Aron, învinuit că a instigat la nesupunere iobagii din Buia și Veseud; îi pretinde, de asemenea, să-i liniștească pe iobagi prin mijloace pașnice și numai dacă pe această cale spiritele nu se vor potoli, să-i aresteze, să-i întemnițeze și să intenteze proces capilor răzvrătiților. Pe episcopul Lemeni îl somează să pună capăt activității „agitatorice” a preotului din Buia, iar pe tezaurarul Mikó Imre, să-l ancheteze pe concepiatul Popovici.

2. *Cluj, 30 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comandantul suprem al armatei din Transilvania, generalul Anton Puchner. Il înștiințează că a 4-a companie a regimentului II de grăniceri secui s-a opus detașării ei în comitatele transilvănene de teamă să nu fie dusă dincolo de hotarele țării. Totodată îl roagă să-i comunice măsurile luate și dispozițiile date cu privire la armele depuse de această unitate.

3. *Cluj, 30 aprilie 1848.* Guberniul Transilvaniei către judele regesc suprem din Trei Scaune. Îi aduce la cunoștință că: nu intenționează să scoată grănicerii secui din Transilvania; a intervenit la forurile militare superioare pentru ca armele depuse de ei să fie lăsate acolo unde se află; grănicerii secui trebuie să fie lămurii să vină în ajutorul nobililor maghiari, amenințați de acțiunile revoluționare ale iobagilor.

4. *Cluj, 30 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul gubernial teritorial Szabó József. Il informează că la 26 aprilie iobagii din Așchileu au jurat să nu mai presteze robotele. Să cerceteze situația și să ia măsuri pentru asigurarea liniștii și a vechii ordini publice.

5. *Pesta, 30 aprilie 1848.* Ministrul de interne al Ungariei către primul ministru, ministrul de finanțe și ministrul cultelor. Primului îi solicită trimiterea armamentului și a munițiilor necesare apărării minelor de cupru din Bihor; celui de-al doilea îi cere să ia măsuri în vederea acoperirii lipsei monedelor de argint din comitatul Bihor; iar celui de-al treilea îi pretinde să apeleze la cler pentru a-i liniști pe iobagi, prin explicarea avantajelor de care se vor bucura de pe urma noilor legi votate de dieta nobiliară de la Bratislava.

6. *Viena [30] aprilie 1848.* Memoriul sașilor adresat Curții imperiale în „problema uniunii” și a convocării dietei. Argumentează că prin uniune Transilvania va fi subjucată de Ungaria; nu i se va asigura o viață constituțională; va pierde cele 8 regimente și astfel îi va scădea forța de apărare. Il roagă pe împărat să nu sancționeze uniunea; să nu convoace dieta la Cluj; să nu admită ca în ordinea ei de zi să figureze „problema uniunii” Transilvaniei cu Ungaria.

7. *Brașov, 30 aprilie 1848.* Judele primar al Brașovului, Johann Albrichsfeld, către guvernatorul Teleki József. Il informează despre sosirea din Țara Românească a patru persoane care vor să participe la adunarea de la Blaj, unde ar avea de gând să pledeze pentru un „stat dacic”; doi dintre ei au plecat între timp la Sibiu; judele primar al Sibiului a fost prevenit să-i supravegheze; dacă se va dovedi că sînt „emisari”, vor fi retrimiși în Țara Românească.

8. *Blaj, 30 aprilie 1848.* Prim-judele nobiliar al comitatului Alba de Jos, Fosztó Menyhárt, și vicecomitele Miksa János adevăresc că I. Buteanu, Al. Pop (Papiu-Ilarian) și A. Iancu i-au îndemnat pe cei adunați la Blaj în această zi să se comporte liniștit și să-și păstreze calmul după ce vor ajunge acasă.

9. *Cluj, 30 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki József. Îi face cunoscut că preotul ortodox Ioan Popovici din comuna

Vătava desfășoară o activitate „instigatoare”, care ar periclita liniștea și vechea ordine constituită. Propune pedepsirea acestui preot.

10. *Dragu, 30 aprilie 1848*. Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îi raportează despre: răspindirea unor manifeste de către fratele preotului din Dragu, care studiază la Cluj; dificultățile întâmpinate în arestarea conducătorilor răzvrătirii din Dragu izvorite din faptul că slujbașii comunali sînt români și din lipsa unor ordine precise pe baza cărora șefii celor două unități militare detașate în localitate să-i dea ajutor în acest sens; posibilitatea ivirii unor greutăți cu prilejul escortării celor arestați la închisoarea de la Bonțida; apelul făcut la protopopi pentru a-l ajuta în efectuarea anchetei.

11. *Dragu, 30 aprilie 1848*. Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îi dă informații despre: activitatea „instigatoare” a preotului din Voivodeni; lipsa de asistență militară la efectuarea arestărilor și a pazei celor deținuți din cauza atitudinii de expectativă a comandanților unităților militare detașate la Dragu; amînarea arestării preotului din Voivodeni pînă va fi anchetat de episcopul de la Blaj; necesitatea unei intervenții a Guberniului pe lângă generalul Gallbrunn pentru ca acesta să ordone soldaților staționați la Dragu să-i dea asistență în vederea reprimării răzvrătiților; extinderea revoltei în toate satele din jurul comunei Dragu.

12. *Vârșand, 30 aprilie 1848*. Procesul-verbal al comisiei de anchetă a revoltei țărănilor din Vârșand împotriva notarului și a judeului nobiliar: potrivit spuselor preotului Isailă Popovici cauzele răzvrătirii s-au datorat atitudinii provocatoare a judeului nobiliar și abuzurilor notarului comunal; declarațiile celorlalți interogați cuprind relatări ample despre cauzele și desfășurarea revoltei.

13. *Arad, 30 aprilie 1848*. Judele primar al orașului Arad, Schärfeneder Ferenc, către primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos. Îi aduce la cunoștință dificultățile ivite cu prilejul desfășurării solemnității pentru depunerea jurămîntului de către membrii găzii cetățenești.

14. *Pesta, 30 aprilie 1848*. Baronul Wesselényi Miklós către contele Teleki László. Îi propune să dea o ripostă la articolul scris de Rosenfeld și Sigmund cu titlul: *Ungarn und Siebenbürgens Stellung zur Gesamt-Monarchie*.

15. *Pesta, 30 aprilie 1848*. Baronul Wesselényi Miklós către baronul Kemény Zsigmond. Îl roagă să intervină pe lângă diferiți membri ai guvernului provizoriu ungar pentru îngrijirea lui Kelemen Lajos; numirea de funcționari și din rîndul românilor, în slujbe de mai mică importanță; sprijinirea planului lui Sigismund Pop de a edita un ziar în patru limbi, la un preț cît mai ieftin.

16. *Cluj, 30 aprilie 1848*. Baronul Jósika Miklós către amicul său baronul Wesselényi Miklós. Îl informează despre refuzul țărănilor din Turbuța, Șoimuș, Hodod, Husia, Chechiș, Dragu și Gîlgău de a mai presta robote, după ce au aflat de reducerea parțială a slujbelor celor de la Jibou; i-a urmat exemplul și și-a scutit și el iobagii de la Gîrbău de o parte din robote, dar ei le-au refuzat în întregime; fiind înconjurat de localități unde țărăni dependenti s-au eliberat prin propriile lor forțe de obligațiile feudale, le-a anulat iobagilor lui toate îndatoririle mai repede cu cîteva zile decît era prevăzut oficial. În încheiere îl felicită pentru numirea de către guvernul provizoriu al Ungariei în funcția de comite suprem și de președinte al comisiei comitatense pentru păstrarea ordinii constituite.

17. *Iclandu Mare, sfîrșitul lui aprilie 1848*. Șofra Gligor, Șofra Moldovan și ceilalți iobagi din Iclandu Mare către Guberniul Transilvaniei. Se plîng că domni de pămînt le-au răpit o parte din pășunea comunală și i-au supus la amenzi și bătăi pe cei care și-au trimis vitele să pășuneze acolo; cer sistarea abuzurilor din partea curților nobiliare și restituirea pășunii răpite, deoarece numai astfel își vor putea hrăni vitele cu care îndeplinesc robotele.

18. *Brașov [sfîrșitul lui aprilie 1848]*. Lista avocaților români din Brașov propuși pentru funcții publice în cadrul Magistratului sau Consiliului orașului.

19. *[Fără loc, după 30 aprilie 1848]*. Apel întocmit de participanții la adunarea din 30 aprilie prin care românii sînt îndemnați să se îndrepte în număr de 50 000—60 000 la Blaj pe data de 15 mai, dar de astă dată înarmați, așa cum merg maghiarii la întrunirile lor; înarmați se vor putea apăra împotriva acelor care ar îndrăzni să-i atace. Apelul se încheie cu chemarea: „Cine nu vrea să rămînă pe mai departe iobag să vină pe data fixată la Blaj”.

20. *Cluj, 1 mai 1848*. Guvernatorul Teleki către: 1) contele Kálnoky Dénes, comitele suprem al comitatului Alba de Sus; 2) episcopul Ioan Lemeni de la Blaj. Primului îi aduce la cunoștință că a întreprins măsurile necesare pentru anchetarea preoților din Buia și împrejurimi, precum și a concepistului de la Tezaurariat, Ion Popovici; celui de-al doilea îi ordonă

să-i pedepsească aspru pe preoții care s-au dedat la „agitatii”, putînd să recurgă chiar la demiterea lor din serviciu.

21. *Cluj, 1 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îi trimite raportul judei regesc suprem al scaunului Arieș, privind activitatea „instigatoare” a lui Vasile Nemeș; îl somează să-l mustre pe acest teolog și să-i interzică a mai comite astfel de fapte. Totodată îi cere să expedieze la Cluj apelul profesorului de filozofie Aron Pumnul, care cheamă tineretul la ținerea unei adunări populare.

22. *Cluj, 1 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: 1) judele primar din Abrud; 2) comitele suprem al comitatului Turda. Primului îi ordonă să supravegheze cu atenție toate faptele și acțiunile lui Ion Buteanu, iar în cazul că ar părăsi domiciliul să anunțe imediat unde a plecat; celui de-al doilea îi poruncește să-l aresteze pe Al. Papiu-Ilarian în cazul că s-ar afla în raza jurisdicției sale.

23. *Cluj, 1 mai 1848.* Referat gubernial pe marginea raportului comisarului teritorial Szabó József privind refuzul iobagilor din Dragu și împrejurimi de a mai presta robotele. Guberniul a făcut demersuri pe cale ierarhică pentru a i se acorda comisarului asistența militară solicitată; a decis întreținerea soldaților staționați la Dragu de către iobagi, pînă nu se vor supune obligațiilor urbariale; a hotărît arestarea „agitatorilor” și trimiterea lor sub escortă la temnița comitatului; a dispus să se aștepte rezultatul anchetei preotului greco-catolic din Voivodeni, ordonată de episcopul Ioan Lemeni.

24. *Cluj, 1 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către stările privilegiate din adunarea scaunului Odorhei. Le aduce la cunoștință că prin hotărîrea din 3 și 4 aprilie de a desființa pe teritoriul scaunului denumirile de conte și baron și-au depășit competența, deoarece titlurile nobiliare sînt acordate de monarh.

25. *Timișoara, 1 mai 1848.* Circulara episcopului Timișoarei, Panteleimon Jivcovici, adresată preoților și credincioșilor ortodocși. Îi informează despre: alegerea arhiducelui Ștefan ca palatin; numirea acestuia ca locțiitor al împăratului în Ungaria; înființarea unui guvern provizoriu ungar și aprobarea de către monarh a reformelor propuse de Dieta de la Bratislava, inclusiv legea desființării obligațiilor iobăgești.

26. *Cluj, 1 mai 1848.* Prim-judele nobiliar Ujvári Károly și consilierul orașului Cluj, Szatmári S. Gábor, către comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál. Îi raportează că în calitate de comisari guberniali investigatori au început la 28 aprilie anchetarea avocatului Florian Micaș; au luat măsuri să se traducă în limba maghiară trei din scrisorile găsite cu ocazia percheziționării domiciliului arestatului; ele demonstrează pe de o parte că Micaș colaborează strîns cu Al. Papiu-Ilarian și I. Buteanu în cauza poporului român, iar pe de altă parte că trebuie să se dea mai multă atenție planurilor de „conspirație și răscoală” contra stărilor privilegiate maghiare; propun arestarea lui I. Buteanu și a lui Al. Papiu-Ilarian, care par să fie conducători ai poporului român; propun de asemenea efectuarea unor cercetări amănunțite, atît la Zlatna, cît și la Blaj.

27. *Cluj, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către Guberniul Transilvaniei. Îi trimite raportul comisarilor, care-l anchetează pe avocatul Florian Micaș, împreună cu anexele.

28. *Aiud, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi exprimă neliniștea pentru faptul că n-au fost alocate gărzilor cetățenești din Transilvania decît 1520 arme, din care pentru cele din comitatul Alba revin doar 200; îi cere sprijin pentru a primi și cele 400 puști de la Alba Iulia, care au fost repartizate anterior comitatului; în acest sens face referiri la apropierea Munților Apuseni și la creșterea pericolului prezentat de mișcările românești după evenimentele de la Blaj pentru securitatea nobililor și a proprietăților lor.

29. *Aiud, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către Guberniul Transilvaniei. Îi raportează despre: măsurile luate pentru a încerca să împiedice adunarea de la Blaj din 30 aprilie; nereușita acestor încercări; activitatea desfășurată de Al. Papiu-Ilarian, I. Buteanu, A. Iancu și S. Bărnuțiu în timpul adunării; împrăștierea participanților în liniște; atitudinea unităților militare concentrate în jurul Blajului în timpul adunării; pericolul pe care-l prezintă în viitor asemenea adunări populare pentru securitatea nobilimii și a regimului ei politic.

30. *Blaj, 1 mai 1848.* Prim-judele nobiliar Fosztó Menyhárt și vicecomitele Miksa János către comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós. Îi informează despre: măsurile luate pentru aprovizionarea și cantonarea unităților militare sosite în apropierea Blajului, la Bucerdea Grînoasă și Sincel; încercarea de a împiedica ținerea adunării din 30 aprilie sau cel puțin de a-i reduce proporțiile prin deplasarea la Blaj a acestor unități militare; eșuarea încercării și modul cum s-a desfășurat adunarea; discursurile pacificatoare rostite de Al.

Papiu-Ilarian, I. Buteanu A. Iancu, V. Nemeș și S. Bărnăuțiu; adevărul eliberat de acestor conducători, pe care o anexează în original.

31. *Aiud, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. În completarea raportului referitor la adunarea de la Blaj din 30 aprilie, îi face cunoscut că n-a putut găsi un prilej favorabil pentru arestarea lui Ion Buteanu fără pericolul de a pricinui o revoltă.

32. *Metiș, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes, către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că populația din Buia și împrejurimi s-a răscolit, dar a reușit să liniștească temporar spiritele; cere guvernatorului să intervină pe lângă Comandamentul militar suprem pentru obținerea unor noi forțe armate și pentru punerea lor în serviciul apărării nobilimii și a aparatului ei administrativ; totodată insistă să se ia măsuri împotriva preotului greco-catolic din Buia, pe care-l consideră vinovat de „agitația” țăranilor.

33. *Tîrnăveni, 1 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre măsurile întreprinse în legătură cu adunarea de la Blaj din 30 aprilie. Iobagii din Feisa continuă să fie refractari. Incep să se eschiveze de la prestarea robotelor și slujbașii domeniului Cetatea de Baltă.

34. *Ungra (scaunul Rupea) 1 mai 1848.* Judele primar și notarul satului Ungra către oficiul scaunal. Raportează că locuitorii și-au ales delegați pentru adunarea de la Blaj din 30 aprilie, argumentînd că ea era autorizată de Guvernul, deși li s-a atras atenția că a fost interzisă.

35. *Brașov, 1 mai 1848.* Directorul poliției din Brașov, Joseph Trausch, către Consiliul orașului. Îl înștiințează că la Brașov au sosit din Moldova, Gregor Vasiliu și George Steluța, primul fiind de fapt boierul Balș, iar al doilea boierul Sion; printre cei veniți se numără și C. Roman, care s-a îndreptat spre Sibiu.

36. *Brașov, 1 mai 1848.* Directorul poliției din Brașov, Joseph Trausch, către judele primar din Sibiu. Îi atrage atenția că cei doi fugari din Moldova, boierii Balș și Sion, și-au vizat pașapoartele pentru Sibiu și au comandat diligența pe a doua zi; ei par a fi „emissari” și au de gînd să plece la Blaj.

37. *Brașov, 1 mai 1848.* Judele primar al orașului Brașov, Johann Albrichsfeld, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre trecerea prin Brașov a „emisarilor”, Balș și Sion, din Moldova, Gottfried Maschka din Boemia, Milos Vladislavievich din Syrmia și Constantin Roman din Țara Românească; ultimii trei au devenit „suspecți” datorită declarațiilor pe care le-au făcut.

38. *Brașov, 1 mai 1848.* Magistratul Brașovului către Guvernul Transilvaniei sau către Comandamentul militar suprem. Raportează că la Brașov s-au produs ciocniri între grănicerii secuiei și soldații regimentului Bianchi; ciocnirea s-a soldat cu rănirea a 12 soldați și 4 civili; propune retragerea grănicerilor secuiei din localitate.

39. *Brașov, 1 mai 1848.* Directorul de poliție Joseph Trausch, senatorul Karl Myss și alți dregători brașoveni către Magistratul Brașovului. Îl atenționează că în răspunsul pe care Consiliul și comunitatea din Brașov l-au dat Magistratului Sighișoarei în legătură cu hotărîrea scaunului Odorhei referitoare la încorporarea Transilvaniei la Ungaria, s-au pronunțat pentru o uniune condiționată. Condițiile uniunii cuprinse în hotărîrea Universității săsești să fie aduse la cunoștință tuturor cercurilor electorale săsești, pentru ca ele să poată da instrucțiuni corespunzătoare deputaților pe care-i vor trimite la proxima dietă.

40. *Rupea, 1 mai 1848.* Judele regesc din Rupea, Daniel Sifft, către comitele sașilor Franz Salmen. Îl informează despre opoziția populației germane și române față de înființarea gărzii cetățenești, manifestată cu ocazia unei adunări populare din 9 aprilie; ulterior au avut loc însă adunări mai restrînse pe cartiere; ele s-au soldat cu înrolarea a 200 de bărbați în garda cetățenească.

41. *Zalău, 1 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocu de Mijloc, Bálint Elek, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează că în jurisdicția sa nu s-au produs răscoale sîngeroase, dar iobagii ocupă tot mai des pămînturi și păduri alodiale; folosesc dreptul regesc [al circiumăritului]; refuză să plătească impozitele și să dea alimente pentru aprovizionarea armatei. Solicită ajutor militar pentru a impune respectarea averii nobiliare, achitarea dărilor și strîngerea proviziilor pentru soldați.

42. *Timișoara, 1 mai 1848.* Adunarea stărilor comitatului Timiș către primul ministru al Ungariei. Îi face cunoscut că noile legi au fost anunțate în adunarea comitatensă din 1 mai. Intrucît legea nr. IX, care reglementează modul de abolire a relațiilor feudale, nu clarifică nici situația iobagilor contractualiști așezați pe pămînturi alodiale, nici cea a taxelor

bănești plătite după morile construite pe sesiile urbariale, solicită instrucțiuni suplimentare pentru lămurirea lor.

43. *Cluj, 2 mai 1848.* Răspunsul Guberniului Transilvaniei la cererea locuitorilor din Dragu privind slujbele iobăgești. Le ordonă să îndeplinească robotele pînă ce se va întruni dieta transilvăneană și va vota desființarea lor. Dacă nu le vor îndeplini pînă la abolirea lor legală, vor fi obligați să întrețină unitățile militare trimise pe capul lor.

44. *Cluj, 2 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comisarul teritorial Szabó József. Il informează că la cererea iobagilor din Dragu privind prestarea robotelor a răspuns, poruncindu-le să le îndeplinească.

45. *Cluj, 2 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: 1) comisarul gubernial, contele Béli Ferenc; 2) prim-judele nobiliar dirigiuitor al comitatului Dăbica, groful Wass Sámuel. Primului îi aduce la cunoștință că a fost numit comisar gubernial și în această calitate i se ordonă să se deplaseze imediat la Borșa, unde să încerce să-i aducă la ascultare pe cale pașnică pe săteni, care refuză să presteze slujbele iobăgești; în caz că încercarea nu va da rezultatele scontate, să restabilească ordinea cu ajutorul unei companii de soldați din regimentul Sivkovich, să-i aresteze pe „instigatori” și să-i escorteze la închisoarea comitatului. Pe cel de-al doilea îl încunoștințează despre misiunea lui Béli și-i trasează sarcina de a se îngriji de aprovizionarea soldaților și de restabilirea „ordinii” la Panteu.

46. *Cluj, 2 mai 1848.* Guberniul ia la cunoștință raportul judeului nobiliar dirigiuitor al comitatului Dăbica despre refuzul țărănilor dependenți din Popteleac de a mai presta slujbele iobăgești.

47. *Cluj, 2 mai 1848.* Guvernatorul Transilvaniei Teleki József către judele regesc suprem al scaunului Arieș, Dindár Antal. Il anunță că deși a cerut să fie cantonate în continuare unități militare la Călărași, prezența lor acolo nu-și mai are justificare din moment ce nu s-au mai semnalat tulburări.

48. *Cornești, 2 mai 1848.* Judele regesc suprem al scaunului Arieș, Dindár Antal, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că la Călărași liniștea a fost restabilită; de aceea solicită aprobarea cererii adresate căpitanului Jósika János de a-și retrage unitățile militare de acolo.

49. *Cluj, 2 mai 1848.* Referat gubernial pe marginea memoriului comitetului pentru menținerea ordinii constituite din comitatul Cluj, privind „agitația” locuitorilor din Sîncraiu Almașului cu prilejul explicării unui afiș pacificator de către judele nobiliar Teleki Károly. Memoriul va fi înmînat comisarului gubernial Szabó József pentru a se deplasa la Sîncraiu Almașului, după ce va restabili ordinea la Dragu și Gîrbou.

50. *Cluj, 2 mai 1848.* Consilierul gubernial Kemény Ferenc către episcopul Andrei Șaguna. Îi aduce la cunoștință raportul prim-judeului nobiliar al cercului de jos din comitatul Cluj, potrivit căruia preotul ortodox Ioan Popovici din Vătava a instigat populația, periclitînd ordinea constituită; cere îndepărtarea preotului din localitate și înlocuirea lui cu o altă persoană.

51. *Cluj, 2 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Alba de Jos. Îi ordonă să înainteze președintelui tribunalului proceselor civile comune, jurămintele luate cu prilejul depozitiilor martorilor audiași în cazul „cunoscutei instigatoare Varga Katalin”.

52. *Cluj, 2 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către episcopul Ioan Lemeni. Îi face cunoscut că datorită instigărilor preoților greco-catolici, iobagii din mai multe localități au refuzat să mai presteze robotele. Preoții să se abțină în viitor de la asemenea acțiuni și să îndemne enoriașii să aștepte în liniște desființarea prin lege a iobăgiei. În caz contrar, împotriva lor se vor lua măsuri pe baza legislației în vigoare.

53. *Pesta, 2 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către primul ministru Batthyány Lajos. Îi cere să intervină pentru acordarea unor forțe militare comitatelor Crasna și Solnocu de Mijloc, cu ajutorul cărora să fie reprimată acțiunile iobagilor ce vizau ocuparea pămînturilor alodiale. Vicecomitele comitatului Crasna îi aduce la cunoștință intervenția făcută pe lângă primul ministru.

54. *Budapesta, 2 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc. Scriindu-i în problema desființării relațiilor urbariale, deplînge acțiunile acelor iobagi care au ocupat părți din alodiile nobiliare, și amenință cu pedepsirea lor exemplară. Pe această linie îi recomandă vicecomitelui: să restabilească liniștea printre săteni; să-i îndemne să-și lucreze sîrguincios pămînturile pe care au devenit proprietari deplin; să ia măsuri pentru a se cultiva cu porumb, cartofi și sfeclă terenurile ce n-au fost însămînțate în toamnă cu grîne, pentru a se evita foametea.

55. *Pesta, 2 mai 1848.* Ministerul de Interne al Ungariei către comitatul Crasna. Îl informează despre: numirea unui nou comite suprem și a unui comisar pentru anexarea comitatului la Ungaria; traducerea noilor legi în limba română și trimiterea lor la tipar.
56. *Cluj, 2 mai 1848.* Consilierul gubernial, baronul Kemény Ferenc, către generalul Adam Gallbrunn. Îl înștiințează despre: nesupunerea populației din Borșa, comitatul Dăbâca; deplasarea la fața locului a conțelui Béli Ferenc în calitate de comisar gubernial și nereușita lui în „restabilirea ordinii”; necesitatea trimiterii unei companii de infanterie la Borșa, pentru a ajuta grofului Béli și prim-judelui diriguitor Wass să-i readucă pe iobagi la supunere.
57. *Blaj, 2 mai 1848.* Episcopul greco-catolic Ion Lemeni către guvernatorul Teleki József. În legătură cu manifestul tipărit la Buda, îl anunță că preotul din Buia a fost obligat de sătenii să-l citească; el le-a atras însă atenția că n-avea semnătură și deci nu era valabil; manifestul a fost citit în public și la Veseud și la Călvasăr; va expedia declarațiile autentice ale preoților din Buia și Voivodeni.
58. *Blaj, 2 mai 1848.* Episcopul Ion Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îi exprimă părerea că s-a făcut o greșeală în raportul ce i s-a înaintat despre adunarea din 30 aprilie, în care Simion Bărnuțiu a fost apreciat ca „om al păcii și nu instigator”. Recomandă interzicerea participării lui S. Bărnuțiu și Al. Papiu-Ilarian la viitoarea adunare, precum și eliminarea din seminar a teologilor Nemeș și Todoran.
59. *Timișoara, 2 mai 1848.* Circulara episcopului romano-catolic de Cenad, Lonovics József, către protopopii săi. Îi sfătuiește să se abțină de la inspectarea parohiilor și să evite orice conflict cu enoriașii privind veniturile și drepturile parohiale; clerul să îndemne poporul la menținerea liniștii.
60. *Sibiu, 2 mai 1848.* Consilierul tezararial Eder Carol către vicepreședintele Tezaurariatului, groful Béli György. Îi raportează despre cercetările întreprinse privitor la persoana concepistului Ioan Popovici, învinuit că ar fi trimis preotului greco-catolic Ioachim Aron din Buia un manifest în mai multe exemplare, care ar fi provocat refuzul slujbelor iobăgești de către țăranii din această localitate și din Veseud; a interogat toate persoanele aflate în slujba Tezaurariatului cu numele de Popovici, însă rezultatul a fost negativ.
61. *Sibiu, 2 mai 1848.* Proces verbal întocmit de împuternicitul Tezaurariatului din Sibiu, Carol Eder, cu ocazia anchetei întreprinse pentru cercetarea activității concepistului Ioan Popovici, suspectat că ar fi dat un manifest „instigator” preotului Ioachim Aron din Buia.
62. *Cluj, 2 mai 1848.* Judele primar al Clujului, Grois Gusztáv, către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că l-a împuternicit pe Tauffer Ferenc cu îndeplinirea ordinului gubernial privind transportarea unui stoc de arme de la Năsăud la Cluj; acesta s-a reîntors însă de la Năsăud fără a-și fi îndeplinit misiunea, deoarece comandantul suprem al armatei s-a opus „predării armelor”.
63. *Dej, 2 mai 1848.* Locțiitorul judeului primar din Dej, Pataki Dániel, către superiorul său, judele suprem administrator al comitatului Solnocu Interior, Mósa József. Îi raportează că a întreprins cercetări și a aflat că fiul preotului din Suciul de Jos a lăsat un manifest nesemnat, adresat românilor, în localitatea Măgoaja; manifestul a provocat revolta de la Băița și împrejurimi; a determinat plecările la adunarea de la Blaj din 30 aprilie; a cauzat întrunirea populară de la Ocna Dejului, unde fiul protopopului a adus și el manifeste asemănătoare.
64. *Bonțida, 2 mai 1848.* Adunarea stărilor privilegiate din comitatul Dăbâca către Guberniul Transilvaniei. Îi propune să introducă și în Dăbâca tribunalele statariale, la fel ca și în comitatele Cluj și Solnocu de Mijloc, întrucât în mai multe localități se refuză prestarea muncilor iobăgești.
65. *Turda, 2 mai 1848.* Președintele provizoriu al comitetului pentru menținerea ordinii constituite din comitatul Turda, Gaál Sámuel, către Guberniul Transilvaniei. Îl informează despre acțiunile revoluționare cu caracter antifeudal din localitățile Rimetea, Colțești, Izvoarele și Vălișoara; solicită trimiterea urgentă a două companii de soldați galițieni: una pentru Colțești, iar cealaltă pentru Izvoarele și Vălișoara.
66. *Turda, 2 mai 1848.* Consiliul orașului Turda către Guberniul Transilvaniei. Îi aduce la cunoștință hotărârea luată la ședința mixtă a consiliului de a se proceda la înarmarea gărzilor cetățenești cu 300 de lănci pe cheltuiala casicriei orașului, pînă cînd se vor primi puști îndestulătoare.
67. *Arad, 2 mai 1848.* Comitetul pentru menținerea ordinii constituite din regiunea „Între Crișuri”, către comisia centrală pentru asigurarea ordinii constituite din comitatul Arad. Raportează despre reîntoarcerea la posturile lor a judeului primar și a notarului din Somoșcheș, care fuseseră alungați de sătenii răzvrățiți.

68. *Turia, 2 mai 1848.* Administratorul Konya András către stăpînul său baronul Apor Lázár. Îl informează despre acțiunile antif feudale și antinobiliare ale grănicerilor secui.

69. *Pesta, 3 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către vice-comitele comitatului Caraș, Jakabffy Kristóf. Îi precizează că începînd cu 11 aprilie, cînd a fost sancționată și publicată legea urbarială, încetează toate robotele, dijele și taxele în bani datorate de iobagi.

70. *Sibiu, 3 mai 1848.* Președintele provizoriu al Consistoriului ortodox din Sibiu, vicarul Moise Fulea, și secretarul acestuia Iacob Bologa, către Guvernul Transilvaniei. În numele Consistoriului ortodox îi cer lămuriri în legătură cu adunarea din 15 mai de la Blaj; totodată îi propun aprobarea unei singure adunări și nu a două întruniri pe confesiuni, întrucît urmează să se discute probleme ce interesează întreaga națiune română.

71. *Oradea, 3 mai 1848.* Episcopul greco-catolic de la Oradea, Vasile Erdeli, către direcția cultelor din cadrul guvernului de la Pesta. Propune ca în resortul bisericii catolice din cadrul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice de la Pesta să fie numit canonic Iosif Silaghi de la Oradea în calitate de consilier, care să reprezinte confesiunea greco-catolică.

72. *Odorhei Secuiesc, 3 mai 1848.* Conducerea școlii calvine din Odorhei către Guvernul Transilvaniei. Îi anunță hotărîrea de a întrerupe cursurile începînd cu data de 1 mai, deoarece în noile împrejurări politice menținerea tinerilor la școală ar putea pricinui eventuale dezordini.

73. *Sfîntu Gheorghe, 3 mai 1848.* Notarul adjunct al comunității calvine din jurul localității Sfîntu Gheorghe, Gödri Ferenc, către judele regesc suprem din Trei Scaune, baronul Petrichevich Horvath Albert. Îi aduce la cunoștință plîngerea cîtorva dintre preoți împotriva abuzurilor unor proprietari de moșii, care-i alungă pe iobagi din locuințele aflate în folosința lor.

74. *Sibiu, 3 mai 1848.* Delegatul Brașovului la Universitatea săsească, Joseph Graf, către Magistratul Brașovului. Îi raportează despre: vizita pe care a făcut-o guvernatorul Transilvaniei, Teleki József, la Sibiu, pentru a se consulta cu generalul Anton Puchner și cu comitele sașilor Franz Salmen, în vederea luării măsurilor ce se impuneau în urma actelor de insubordonare a trei companii ale regimentelor de grăniceri secui; trimiterea contelui Mikes în Trei Scaune pentru a potoli spiritele; informarea de către guvernator a deputaților Universității săsești despre iminența uniunii Transilvaniei cu Ungaria.

75. *Brașov, 3 mai 1848.* Hotărîrea Magistratului și a comunității Brașovului în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Se pronunță pentru uniune în condițiile pe care le vor prezenta deputații proprii trimiși la Dietă. În principiu, Magistratul și patriciatul Brașovului sînt de acord cu condițiile uniunii formulate de Universitatea săsească.

76. *Dragu, 3 mai 1848.* Comisarul teritorial Szabó József către Guvernul Transilvaniei. Îi trimite o scrisoare cu caracter „răzvrător” a preotului greco-catolic din Fizeș, care i-a fost predată de proprietarul de moșie Durus József. Cere instrucțiuni pentru a ști cum să acționeze.

77. *Cornești, 3 mai 1848.* Judele primar din Cornești către scaunul Arieș. Îi înaintează lista persoanelor din localitate de la care a confiscat arme. Armele le-a predat judeului cercual din cercul de sus pentru a fi depuse la arhiva scaunului.

78. *Turda, 3 mai 1848.* Lista românilor din Pietroasa cărora li s-au confiscat armele.

79. *Carei, 3 mai 1848.* Comitetul permanent pentru asigurarea ordinii constituite din comitatul Satu Mare către palatinul Ungariei. Solicită aprobarea pentru introducerea statariului pe teritoriul comitatului, întrucît zilnic se produc răzvrătiri.

80. *Lugoj, 3 mai 1848.* Congregația sau adunarea generală a stărilor privilegiate din comitatul Caraș către Ministerul de Interne al Ungariei. Îl informează că adunării i s-au adus la cunoștință noile legi; ea a luat o serie de măsuri în vederea pregătirii și desfășurării alegerii viitorilor deputați.

81. *Lugoj, 3 mai 1848.* Protocolul adunării congreгаției comitatului Caraș cu privire la alegerea comisiei permanente pentru menținerea ordinii constituite pe anul 1848. S-a hotărît ca ea să fie formată din 150 membri. Între ei au fost aleși și românii Eftimie Murgu, Aloisiu, Vlad, Alexandru Capra, Vasile Albini, Ioan Vancea, Ignatie Vuia, Nicolae Velea și alți.

82. *Lugoj, 3 mai 1848.* Protocolul congreгаției comitatului Caraș despre hotărîrea delegaților ortodocși români de a nu participa la congresul bisericesc din 27 mai, organizat de clerul sîrbesc. Hotărîrea a fost luată în adunarea reprezentanților poporului român și ai clerului ținută la Lugoj. Adunarea a desemnat o comisie pentru a pregăti terenul în vederea separării de ierarhia sîrbească.

83. *Lugoj, 3 mai 1848.* Protocolul congregației comitatului Caraș, întocmit cu ocazia citirii mai întâi a unui decret semnat de palatinul Ștefan și de primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos, și apoi a scrisorii comisarului regal Csernovics Péter adresată vicecomitelui. Decretul se referă la numirea lui Csernovics în funcția de comisar plenipotențiar, iar scrisoarea conține împuternicirea dată acestuia de a introduce tribunalele statariale și în comitatul Caraș.

84. *Arad, 3 mai 1848.* Raportul comisiei comitatense de anchetă cu privire la mișcarea din 23 aprilie 1848 a țărănilor din Vârșand împotriva noiarului și judeului primar din localitate. După patru zile de anchetă, comisia a ajuns la concluzia că toți locuitorii satului ar fi „vinovați” de răzvrătirea din 23 aprilie; dintre cei arestați a trimis nouă la închisoarea comitatului.

85. *Pecica, 3 mai 1848.* Protocolul congregației comitatense restrînse a comitatului Arad din 29 aprilie 1848. Pe baza adresei comisarului regal plenipotențiar Csernovics Péter, adunarea stabilește categoriile celor ce urmează să fie judecați de cele două tribunale statariale, din care unul va funcționa pentru plășile Zarand și Inău, iar celălalt pentru plășile Șiria și Arad.

86. *[Cluj], 3 mai 1848.* Baronul Bornemissza Ignác către Guberniul Transilvaniei. Îl informează despre starea de spirit revoluționară a iobagilor săi din comunele Bretea de Mureș, Ulieș și Ilia situate în comitatul Hunedoara.

87. *Iara, 3 mai 1848.* Judele nobiliar Pápai Lajos către comitele suprem al comitatului Turda, groful Toroczka Miklós. Îi raportează că de la ultima întrevedere și de la cel din urmă raport nu s-a produs nici o tulburare de amploare în plasa pe care o conduce. Numai în localitățile Poșaga, Lunca și Vidolm, iobagii continuă să refuze prestarea robotelor și dijmelor, sub influența celor din Rimetea.

88. *Sibiu, 3 mai 1848.* Funcționarul tezaurarial Tompa Imre către baronul Apor Károly. Îl informează despre: atmosfera antiunionistă de la Sibiu; frământările iobagilor români din Buia și împrejurimi; consfăturile antiunioniste ale românilor și sașilor ținute la Paul Dunca și Schmidt; răspîndirea unei proclamații în limba română; speranțele pe care și le pun nobilii în grănicerii secui pentru a-i ține în friu pe sași; înarmarea sașilor și arborarea de către ei a culorilor austriece.

89. *Cluj, 4 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: judele primar al Sibiului; judele primar al Brașovului. Primului îi aduce la cunoștință că judele primar al Brașovului l-a informat despre sosirea a trei „emisari” din Muntenia sau Moldova cu intenția de a merge la Blaj pentru a-i îndemna pe români să refacă vechea Dacie; de asemenea despre plecarea unui al patrulea sosit spre Sibiu; celui de-al doilea îi confirmă primirea raportului despre „emisari” și-l informează că l-a anunțat pe judele primar din Sibiu pentru a-i supraveghea.

90. *Dragu, 4 mai 1848.* Comisarul teritorial Szabó József către Guberniul Transilvaniei. Raportează că cei doi protopopi numiți de episcopul Lemeni pentru a-l investiga pe preotul român din Voivodeni invocă pretextul că sînt chemați la Blaj, pentru a trăgăna ancheta; exprimă părerea că preoții români din Voivodeni, Dragu, Fizeș și Cristorel, ar fi cu toții „instigatori”; de asemenea că cei doi fii ai preotului din Cristorel, care studiază la Cluj, ar fi vinovați de a fi adus și difuzat în popor programul revoluționar românesc.

91. *Cluj [4 mai 1848].* Referatul Guberniului Transilvaniei privind activitatea preotului Panteleon Popovici din Iclod și a protopopului Gheorghe Thecar din Sic, numiți comisari eparhiali de către episcopul Lemeni, pentru a cerceta activitatea „instigatoare” desfășurată în Dragu de preotul din Voivodeni. Guberniul le anulează mandatul de anchetatori, întrucît au tergiversat îndeplinirea misiunii lor.

92. *Cluj, 4 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Adam Gallbrunn. Îl informează că frământările continuă la Borșa și după sosirea unităților militare.

93. *Cluj, 4 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitatul Turda. Îi cere să ia măsuri pentru satisfacerea petiției iobagilor din Iclandu Mare, reținută de prim-judele nobiliar al comitatului.

94. *Cluj, 4 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comisarul teritorial Szabó József. Îi ordonă să-l trimită pe judele nobiliar al plășii Panticeu, Farkas István, în localitatea Gîlgău, pentru a cerceta cauzele refuzului iobagilor de a mai presta robotele și a-i aduce la supunere.

95. *Sfintu Gheorghe, 4 mai 1848.* Apelul comisarilor guberniali Mikes János și Zeyk Károly către cele patru companii de grăniceri, care s-au reîntors din Ozun la vetrele lor: Grănicerii sînt îndemnați să restituie armele pe care le-au sechestrat și să se deplaseze la Aiud și Turda. Totodată sînt asigurați că nu vor fi duși din Transilvania.

96. *Cluj, 4 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către comitatul Crasna. Îi aduce la cunoștință că a aprobat introducerea tribunalelor statariale pe teritoriul comitatului pentru o perioadă de trei luni.

97. *Pesta, 4 mai 1848.* Secretarul de stat al Ministerului de Finanțe al Ungariei, Pulszky Ferenc, către ministrul de interne, Szemere Bertalan. Îl anunță că a somat direcțiunea montanistică din Oravița să contribuie la menținerea liniștii și să sprijine introducerea administrației comitatense pe teritoriul minier.

98. *Sibiu, 4 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către Comandamentul general al armatei austriece din Banat. Îi furnizează informații despre viul interes stîrnit în Transilvania de proclamarea libertății presei și a dreptului de a se organiza gărzi cetățenești; ecoul evenimentelor din Ungaria în Transilvania; refuzul a patru companii din Regimentul 2 de grăniceri secui de a executa un ordin de deplasare; neacceptarea de către iobagi de a mai executa robota; întrunirea unor intelectuali la Blaj pentru a formula revendicări privind desființarea slujbelor iobăgești și recunoașterea românilor ca a patra națiune, care vor fi supuse adunării populare din 15 mai.

99. *Blaj, 4 mai 1848.* Episcopul Lemeni către comitatul Solnocu Interior. Își exprimă regretul că populația „îndusă în eroare” a intenționat să-și trimită cîte doi reprezentanți din fiecare sat la Blaj pe data de 30 aprilie; a dezaprobat manifestele aduse de tineretul studios de la Blaj, din care unele au ajuns să fie citite.

100. *Sibiu, 2—4 mai 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către Magistratul Sighișoarei. Îi trimite în copie o adresă din 25 aprilie către împărat, prezentată o zi mai tîrziu arhiducelui Franz Karl de către 48 de sași ce locuiesc la Viena; prin ea semnatarii se pronunță împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria.

101. *Oravița, 4 mai 1848.* Oficiul minier Oravița către Societatea minieră. Îi înaintează o circulară în vederea ședinței comisiei miniere din 6 mai. Ea se convoacă cu scopul de a alege delegați pentru comisia centrală de la Buda, care-și va începe lucrările în 15 mai 1848.

102. *Aiud, 4 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi expune părerea că adunarea de la Blaj din 30 aprilie, la care au luat parte cîteva mii de persoane, ar fi demonstrat necesitatea sporirii unităților militare pentru a staționa acolo, întrucît la 15 mai numărul participanților va fi și mai mare.

103. *Sînpaul, 4 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre răspîndirea multor zvonuri printre iobagi după adunarea din 30 aprilie de la Blaj; frica ce stăpînește nobilimea; refuzul unor iobagi din Nadeș de a mai presta robotele; ședința comitetului pentru apărarea ordinii constituite, care ar fi hotărît să solicite unități militare; alcătuirea unui comitet special pentru organizarea gărzilor cetățenești și întrunirea peste două zile a „întregului comitat” pentru a se consfățui în această problemă.

104. *Cluj, 4 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că țărani din Bercea, Mierța, Zimbor și Sutoru refuză prestarea robotelor datorită „agitațiilor” preotului greco-catolic din primul sat; cere pedepsirea acestui preot, dar și a celui din Sîncraiu Almașului pentru aceeași „vină”.

105. *Aiud, 4 mai 1848.* Baronul Bánffy Miklós, comitele suprem al comitatului Alba de Jos, către guvernatorul Teleki József. Îi solicită aprobarea pentru introducerea tribunalelor statariale, invocînd: primejdia desființării relațiilor urbariale fără a se respecta „forme constituționale”; pericolul ce planează asupra persoanelor și averii proprietarilor de moșii; răspîndirea zvonului că nu s-ar mai ține dieta și că deciziile vor fi luate de adunarea de la Blaj.

106. *Sfîntu Gheorghe, 4 mai 1848.* Judele regese din Trei Scaune, Gáll József, către notarul consistorial, Gödri Ferenc. Îi cere să-i comunice numele proprietarilor de moșii, care au încercat să-i alunge fără motiv pe iobagi de pe loturile lor, pentru a nu lovi în acei nobili care nu au comis astfel de greșeli.

107. *Ilienii, 4 mai 1848.* Judele regesc din Trei Scaune, Gáll József, către dregătorii scăunali. Le aduce la cunoștință că nu s-a respectat hotărîrea de a fi ținuți pe sesiile lor iobagii din Coșeni, Dobolii de Jos și Ilienii, ci au fost aproape toți alungați; această acțiune ar putea duce la tulburări.

108. *Carei, 4 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează despre revoltele de la Sanislău și Craidorolț și despre măsurile luate pentru reprimarea lor. Totodată anexează lista circumscripțiilor electorale și tabelul cu numele membrilor comisiei electorale.

109. *Sebeș, 4 mai 1848.* Judele regesc Samuel Meister din Sebeș către comitele sașilor Franz Salmen. Îl încunoștințează că i-a parvenit știrea, potrivit căreia la Sibiu ar fi avut loc o demonstrație împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria; sașii din Sebeș se pronunță și ei împotriva uniunii.

110. *Sibiu, 4 mai 1848.* Michael Wenrich și Johann Schwarz, delegați sighișoreni la ședințele Universității săsești din Sibiu, către Magistratul Sighișoarei. Raportează despre convorbirea unei delegații a Universității săsești cu guvernatorul Teleki, care a declarat că uniunea va fi iminentă; de asemenea că va avea loc o reorganizare a vechilor unități administrative, deci și a scaunelor săsești. Anexează unele foi volante pentru a orienta Magistratul din Sighișoara asupra diferitelor curente existente în privința uniunii.

111. *Bistrița, 4 mai 1848.* Magistratul din Bistrița către Universitatea săsească. Comunitatea a discutat propunerile Universității privind uniunea condiționată a Transilvaniei cu Ungaria și este de acord cu ele. Deputații Bistriței la dietă vor primi instrucțiuni în acest sens.

112. *Sibiu, 4 mai 1848.* Delegatul brașovean la ședințele Universității săsești, Joseph Graef, către Magistratul Brașovului. Îi dă informații despre: evenimentele de la Sibiu; activitatea antiunionistă a locotenent-colonelului Wallenstein și a tînărului Rosenfeld; situația din Orăștie; adunarea de la Blaj, unde episcopul Ioan Lemeni ar fi fost insultat și silit să părăsească amvonul.

113. *Viena, 4 mai 1848.* Baronul Apor Lázár către fiul său Apor Károly. Îi scrie despre activitatea pe care a depus-o după ce a preluat conducerea Cancelariei aulice a Transilvaniei în urma demisiei baronului Josika. Totodată îi dă informații despre evenimentele din Austria și Ungaria și-și exprimă regretul față de pierderile pe care le vor suferi nobilii și secuii din Transilvania odată cu desființarea iobăgiei și cu abolirea vechii constituții feudale. Exprimă de asemenea temeri față de eventualitatea refacerii Moraviei mari și a vechii Dacii.

114. *Roșia Montană, 4 mai 1848.* Parohul Simion Balint către episcopul Ioan Lemeni. Îi răspunde la scrisoarea prin care, la ordinul guvernatorului Teleki, îi ceruse să-și justifice activitatea de organizator și participant la adunările de la Abrud și Cîmpeni din prima jumătate a lunii aprilie. A participat la ele, deoarece perspectiva desființării iobăgiei și a cuceririi libertății i-au pus în mișcare și pe românii din Munții Apuseni, ca și pe maghiari; adunările, desfășurate în locuri publice, cu participarea reprezentanților locali ai puterii de stat, au avut scopul de a discuta o petiție cu revendicările națiunii române, pe care să o semneze toți participanții, pentru a fi înaintată viitoarei diete.

115. *Viena, 5 mai 1848.* Rescriptul împăratului Ferdinand I prin care anunță: convocarea Dietei Transilvaniei pentru ziua de 29 mai 1848 la Cluj în vechea ei compoziție bazată pe stările privilegiate ale maghiarilor, secuilor și sașilor; numirea generalului Anton Puchner în calitate de comisar regal plenipotențiar la dietă; problemele ce trebuiau discutate și rezolvate de dietă.

116. *Cluj, 5 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îl informează că Guberniul a aprobat o adunare a românilor la Blaj pe data de 15 mai, cu condiția ca la ea să participe numai preoții și un număr restrîns de bărbați instruiți; pentru a se evita eventualele tulburări, îl roagă să detașeze în satele din jurul Blajului unități militare, care să stea la dispoziția comisarului gubernial Bánffy Miklós, comitele comitatului Alba de Jos.

117. *Cluj, 5 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către tezaurarul Mikó Imre. Îl înștiințează, că generalul Puchner a refuzat să dea puști gărzilor cetățenești din Cluj, Dej, Turda. Aiud și Abrud, de la depozitul regimentului grăniceresc din Năsăud și s-a opus utilizării armatei pentru a-i forța pe iobagi să presteze robotele. Îl roagă să intervină pe lângă general pentru a aviza favorabil cererile sale.

118. *Cluj, 5 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: 1) generalul Adam Gallbrunn; 2) comisarul gubernial Béli Ferenc; 3) prim-judele diriguitor al comitatului Dăbica, Wass Samuel. Le aduce la cunoștință că Guberniul a fost înștiințat despre refuzul iobagilor din Borșa, Giula și Ciumăfaia, situate în comitatul Dăbica, de a mai presta robote și despre încercarea lor de a ocupa pămînturi alodiale. Pe primul îl roagă să ordone comandanților unităților militare trimise pentru a-i obliga pe iobagi să reia prestarea robotelor, să se pună la dispoziția lui Béli și a lui Wass. Béli și Wass sînt înștiințați despre intervenția făcută la generalul Gallbrunn.

119. *Cluj, 5 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comisarul gubernial Bedeus Josef. Îl informează că a intervenit pe lângă Comandamentul militar suprem, pentru a ordona tri-

miterea unor trupe de infanterie mai mari, care să ocupe poziții la Ciufud și Veza cu ocazia adunării de la Blaj din 15 mai.

120. *Cluj, 5 mai 1848.* Referatul Guberniului pe marginea raportului comisarului teritorial Szabó József privind: arestarea unor locuitori din Dragu și Voivodeni și trimiterea lor la închisoarea de la Bonțida; propunerea de a nu deplasa la Gîrbou trupele de la Dragu, întrucît iobagii din ultima localitate și din satele învecinate n-au reluat prestarea robotelor. Comisarului gubernial i se va comunica să se deplaseze la Gîrbou pentru a-i forța și aici pe țărani să reia slujbele iobăgești.

121. *Cluj, 5 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: 1) comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál; 2) comisarul teritorial Szabó József; 3) episcopul Ioan Lemeni. Primului îi ordonă să-l cheme la Cluj pe preotul din Sîncraiu Almașului pentru a fi interogată în legătură cu acțiunea lui „instigatoare”; de asemenea să-i tragă la răspundere pe cei doi fii ai preotului din Cristorel, care au răspîdit și au pus în vînzare exemplare ale programului românesc de revendicări. Celui de-al doilea îi aduce la cunoștință măsurile luate, iar celui de-al treilea îi cere să-i admonesteze pe preoții din Voivodeni, Dragu, Fizeș, Cristorel și Sîncraiu Almașului pentru activitatea lor „agitatoare” și să le pună în vedere să îndemne populația la liniște și la prestarea slujbelor iobăgești.

122. *Cluj, 5 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Cluj. Îi poruncește să-l cheme imediat la Cluj pe preotul din Bercea, care și-a îndemnat enoriașii să nu mai presteze robote. Întrucît îndemnul i-a fost urmat și de iobagii din Mierța, Zîmbor și Sutoru, preotul va fi anchetat de comisia numită să cerceteze cazul avocatului Florian Micaș.

123. *Sfîntu Gheorghe, 5 mai 1848.* Comisarii guberniali, groful Mikes János și Zeyk Károly, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că au reușit să determine cele patru companii de grăniceri secui, care s-au reîntors din Ozun, să pornească spre Aiud și Turda; ele nu vor putea ajunge totuși la 15 mai în împrejurimile Blajului, deoarece provin din 90 de sate și deci este dificil să se grăbească plecarea lor; mai greu va fi de rezolvat problema transportului din Secuime a armelor reținute de cele patru companii.

124. *Viena, 5 mai 1848.* Ministrul de finanțe al Austriei, Krauss, către împăratul Ferdinand. Îi propune să aprobe cererea contelui Mikó de a participa la lucrările Dietei Transilvaniei și de a fi înlocuit la conducerea Tezaurariatului de către contele Béli de pe timpul cit va absentă. Împăratul aprobă cererea la 16 mai.

125. *Buda, 5 mai 1848.* Palatinul Ungariei, Ștefan, către comitatul Satu Mare. Îi aprobă cererea de a introduce tribunale statale pe teritoriul comitatului.

126. *Sibiu, 5 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către Guberniul Transilvaniei. Îi semnalează prezența unor emigranți politici moldoveni în Transilvania și cere instrucțiuni în privința lor; propune arestarea acestora la frontieră și trimiterea lor în regiuni mai îndepărtate.

127. *Arad, 5 mai 1848.* Comitatul Arad către Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor din Ungaria. Înaintează cererea românilor din comitatul Arad de a se amîna congresul ortodocșilor și de a nu se mai ține la Karlowitz, ci fie la Arad, fie la Timișoara.

128. *Borșa, 5 mai 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Dăbica, Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îi furnizează informații despre acțiunile revoluționare anti-nobiliare de la Borșa, Giula, Ciumăfaia și Feiurd. Cere noi forțe militare pentru a-i sili pe iobagi să respecte „drepturile” nobilimii.

129. *Sibiu, 5 mai 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către Guberniul Transilvaniei. Reamintește că încă în 1842 dieta a numit o comisie pentru a examina oportunitatea uniunii Transilvaniei cu Ungaria și condițiile în care ea ar fi realizabilă. Comisia trebuia să pregătească un studiu ce urma să fie prezentat deputaților. Problema uniunii a fost reluată de dietă în 1847. Atunci s-au formulat condițiile în care, eventual, s-ar fi putut înfăptui. Uniunea nu poate fi nicidecum realizată pripit, fără consfătuiri prealabile. Dieta nu s-a pronunțat niciodată pentru o uniune necondiționată, cum se cere acum. Roagă ca memoriul comisiei să fie comunicat deputaților înainte de convocarea dietei.

130. *Sibiu, 5 mai 1848.* Universitatea săsească către scaune și districte. Le trimite completări la circulara din 22 aprilie și le propune să dezbată argumentele pro și contra uniunii.

131. *Sibiu, 5 mai 1848.* Universitatea săsească către Magistratul Sighișoarei. Îl informează că întrucît statutul de funcționare al Universității săsești nu mai corespunde spiritului vremii, a solicitat propuneri pentru refacerea lui; ele nu conțin însă sugestii utile; de aceea va numi o comisie, care să examineze punctele anacronice ale regulamentului de funcționare.

132. *Tirgu Mureș, 5 mai 1848.* Consiliul sau Magistratul orașului Tirgu Mureș către Guvernul Transilvaniei. Cere 1 500 de puști pentru înarmarea gărzii cetățenești, care s-a constituit la Tirgu Mureș.

133. *Aiud, 5 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează despre știrile îngrijorătoare ce se răspândesc cu privire la adunarea de la Blaj din 15 mai și-i propune să aprobe cererea comitetului pentru păstrarea ordinii constituite de a se acorda comitatului dreptul de a introduce statariul.

134. *Buia, 5 mai 1848.* Procesul verbal întocmit cu prilejul anchetării preotului Ioachim Aron din Buia. Interogatul a recunoscut că: a primit un manifest în mai multe exemplare; a reținut un exemplar pe care l-a citit poporului în biserică, iar pe celelalte le-a trimis preoților greco-catolici din satele vecine; și-a dat seama că citirea manifestelor a provocat o mare frământare în rândurile poporenilor și de aceea n-a îndrăznit să se prezinte în fața comitelui suprem împreună cu judele și jurații satului.

135. *Biia, 5 mai 1848.* Judele nobiliar din Biia, Tolnai Elek, către comitele suprem al comitatului Tîrnava, Haller Ignác. Îi raportează că la adunarea de la Blaj din 30 aprilie tinerii au rostit cuvîntări împotriva uniunii și a proprietarilor de moșii; după adunare, ei s-au deplasat în mai multe localități și au răspîndit în rîndurile țăranilor convingerea potrivit căreia împăratul ar fi dat mai de mult un ordin de desființare a iobăgiei, dar nobilimea l-ar fi ascuns în înțelegere cu episcopul Ioan Lemeni; armata ar fi fost adusă la Blaj împotriva nemeșilor și pentru îmbărbătarea iobagilor; monarhul ar permite ca la 15 mai să se adune la Blaj și români din Țara Românească și Moldova, dar mai ales din Ungaria; datorită răspîndirii unor astfel de zvonuri, iobagii refuză sau prestează cu întîrziere și defectuos robotele și fac planuri de împărțire a averilor nobiliare.

136. *Zlatna, 5 mai 1848.* Consiliul minier și administratorul domeniului Zlatna, Nemegeyi János, către Tezaurariat. Îl informează că potrivit rapoartelor primite iobagii de pe domeniul de sus sînt liniștiți, dar dovedesc mai multă indiferență decît pînă acum față de prestațiile în muncă; se prezintă tot mai puțini la plătut și-și duc la pășunat animalele pe locurile din pădure indicate pentru tăiere. Propune sancțiuni.

137. *Brașov, 5 mai 1848.* Directorul poliției brașovene, Josef Trausch, către Magistratul Brașovului. Îl anunță că boierii moldoveni Balș, Sion și N. Ionescu au plecat spre Sibiu, iar de acolo se vor îndrepta spre Blaj. Milos Vladislavievici s-a dus între timp la București.

138. *Arad, 5 mai 1848.* Extras din procesul-verbal întocmit cu ocazia ședinței comitetului permanent pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Arad, prilejuită de raportul comisiei de anchetă trimisă la Semeș pentru a cerceta nemulțumirile sătenilor cauzate de abuzurile notarului și de răpirea unei părți din pășunea comună cu ocazia comasărilor din anii anteriori. Comitetul hotărăște să se elibereze actele cerute de comună în vederea clarificării problemei pămînturilor răpite și a conflictului ei cu notarul.

139. *Jibou, 5 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către ministrul de interne de la Pesta, Szemere Bertalan. Îi prezintă propuneri privind: anexarea; combaterea zvonurilor ce circulă printre iobagii români din Solnocu de Mijloc; subordonarea unității de infanteriști de la Șimleu Silvaniei și cea de husari de la Zalău pentru a acționa împotriva unor eventuale răzvrătiri antinobiliare; întărirea acestor unități cu altele din Transilvania; acordarea din partea monarhului a împuternicirii de a acționa ca reprezentant al acestuia în problemele privind anexarea Partiumului și în cele ale organizării unei propagande care să combată zvonurile și ideile ce circulă printre iobagi.

140. *Jibou, 5 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, către vicarul greco-catolic Alexandru Sterca-Șuluțiu de la Șimleu Silvaniei. Îi aduce la cunoștință că preoții români din Someș-Uileac, Deleni și Bîrsău Mare „instigă” populația la nesupunere față de autoritățile administrative nobiliare și față de legile în vigoare; de aceea îi cere să-i mustre pe preoți și să-i oblige să aducă la cunoștința enoriașilor că a fost numit de monarh comisar regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria și pentru menținerea ordinii constituite.

141. *Jibou, 5 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, către protopopul romano-catolic Fogarasi István. Îi cere pe de o parte să colaboreze prin intermediul preoților la combaterea zvonurilor și părerilor „greșite” ce circulă printre iobagi, iar pe de altă parte să anunțe poporului numirea lui în calitate de comisar regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria.

142. [*Brașov, înainte de 6 mai 1848*]. Apel către secui prin care sînt anunțați că în urma incidentelor de la Ozun sînt trimiși în mijlocul lor comisarii guberniali Mikes János și

Zeyk Károly; aceștia au adus cu ei un decret gubernial privind înapoierea armelor sechestrate și deplasarea companiilor recalcitrante la Aiud și la Turda.

143. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Il informează că în jurul Clujului țărani răsculați ocupă moșiile nemești și luptă împotriva autorităților nobiliare. Roagă, de aceea, deplasarea urgentă a două companii din regimentul de infanterie Sivkovich pentru a-i aduce pe săteni la supunere și ascultare.

144. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Il anunță că a luat măsuri pentru ca persoanele ce n-au fost invitate să nu participe la adunarea de la Blaj din 15 mai.

145. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către prim-judele nobiliar al comitatului Turda, Gaál Sámuel. Il înștiințează că nu poate satisface cererea comitetului pentru păstrarea ordinii constituite de a trimite două companii ale regimentului galițian împotriva iobagilor din Rimetea, Colțești, Izvoarele și Vălișoara. A dat însă ordine comandanților unităților militare din comitatul Turda să colaboreze cu autoritățile locale pentru a-i aduce pe iobagi la ascultare.

146. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József, către comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes. Ii trimite materialul anchetei funcționarului tezaurarial Ioan Popovici pentru a-l utiliza la nevoie cu ocazia interogatoriului preotului din Buia.

147. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes. Iși exprimă satisfacția pentru aducerea la ascultare a iobagilor din Buia cu ajutorul comandanților unităților militare din comitat. Totodată îi recomandă să colaboreze și de acum înainte cu acești comandanți, fiindcă nu-i poate trimite alți soldați.

148. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós. Il anunță că împreună cu Guberniul a luat măsuri pentru introducerea statariului și pentru aducerea trupelor necesare în împrejurimile Blajului în vederea preîntâmpinării eventualelor încălcări ale ordinii legale în vigoare cu ocazia adunării din 15 mai.

149. *Cluj, 6 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitatul Alba de Jos. Ii aduce la cunoștință că i-a acordat dreptul de a introduce tribunale statariale pe timp de trei luni, pentru a se evita perturbarea ordinii vechi, cu prilejul adunării de la Blaj. Totodată îi dă indicații referitoare la condițiile ce trebuie îndeplinite pentru funcționarea tribunalelor statariale, precum și la delictele care intră în competența lor.

150. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către Consistoriul bisericii ortodoxe din Sibiu. Ii face cunoscut că nu aprobă convocarea la Blaj pe data de 15 mai a unei adunări a celor două confesiuni, ci a unei consfătuiri la care să participe episcopii, protopopii și unii intelectuali cu vederi moderate. Cei doi episcopi români vor răspunde de asigurarea păcii și ordinii în timpul adunării și de desfășurarea ei în direcția dorită de Guberniu.

151. *Cluj, 6 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către judele primar al Brașovului, Johann Albrichsfeld. Ii răspunde la raportul din 1 mai, prin care a fost informat despre sosirea unor persoane „suspecte” din Țara Românească și-i cere să le supravegheze cu atenție.

152. *Viena, 6 mai 1848.* Cancelaria aulică a Transilvaniei de la Viena către guvernatorul Teleki József. Ii transmite decretul imperial privind convocarea Dietei la Cluj și-l roagă să-l remită celor în drept.

153. *Budapesta, 6 mai 1848.* Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice din guvernul provizoriu al Ungariei, baronul Eötvös József, către episcopul ortodox român de la Arad, Gherasim Raț. Ii cere să intervină pentru realizarea unui compromis între ortodocșii și greco-catolicii din localitățile Galșa și Chier, în sensul folosirii alternative a bisericii.

154. *Sibiu, 6 mai 1848.* Comandantul militar suprem, generalul Anton Puchner, către guvernatorul Teleki József. Il informează despre sosirea din Țara Românească la Brașov a lui Constantin Roman și a lui Milos Vladislavievici cu intenția de a participa la adunarea de la Blaj. Comandamentul de graniță bănuiește că ei ar fi „emisari” care propagă unirea celor trei țări române într-un stat dacic. Între timp a venit la Brașov și boierul Balș.

155. *Kikinda, 6 mai 1848.* Comisarul regal plenipotențiar, Csernovics Péter, către vicecomitele comitatului Arad. Ii scrie despre convocarea unei adunări a ortodocșilor de către mitropolitul sârb de la Karlowitz pe data de 13 mai la Novi-Sad. Împrejurările fiind tulburi, ținerea ei nu este oportună, cu atât mai mult, cu cât data congresului bisericii ortodoxe a fost deja stabilită.

156. *Sînpaul, 6 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Il informează că l-a trimis la comandamentul cetății din Mediaș

pe judele nobiliar Földvári Ferenc pentru a obține detașarea la Tîrnăveni și Adămuș a unei companii de grăniceri. Totodată îi expediază raportul judeului nobiliar din Biia referitor la tulburările din jurul Blajului.

157. *Tîrnăveni, 6 mai 1848.* Comitetul pentru menținerea ordinii publice constituite din comitatul Tîrnava către guvernatorul Transilvaniei. Invocă starea de spirit revoluționară a iobagilor, nesupunerea lor la robote și mai ales atacarea unui membru al comitetului în drumul său de la Tîrnăveni la Săuca, pentru a cere introducerea tribunalului statarial în comitat.

158. *Sfintu Gheorghe, 6 mai 1848.* Dregătoria din Trei Scaune către judele regesc din scaunul Sepsî. Îi încunoștințează că se anulează decizia inițială de a-l lăsa pe Györke Ferenc pe sesie alături de soția lui Tóth János, întrucît a provocat o mare tulburare. Györke Ferenc să fie obligat să ocupe sesia pe care a luat-o în arendă.

159. *Borșa, 6 mai 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Dăbîca, Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că la Borșa, Giula și Ciumăfaia, iobagii continuă să refuze prestarea slujbelor urbariale; mai mult, au început să atace pămînturile alodiale; de aceea îi cere să obțină aprobarea ca unitatea ce staționează la Borșa să se deplaseze în ultimele două localități pentru a-i aduce pe iobagi la ascultare.

160. *Suatu de Jos, 6 mai 1848.* Groful Kornis László către vicecomitele comitatului Cluj, baronul Inczédi Zsigmond. Îi anunță că din Suatu de Sus au fost delegate trei persoane să plece la Blaj, în pofida interdicției oficiale.

161. *Suatu de Sus, 6 mai 1848.* Judele primar Todor Crișan din satul Suatu de Sus către vicecomitele comitatului Cluj, baronul Inczédi Zsigmond. Îi aduce la cunoștință că potrivit circularii episcopale primită de preotul greco-catolic au fost aleși pentru a participa la adunarea de la Blaj doi delegați. Ei vor primi 10 florini pentru a putea face deplasarea.

162. *Brașov, 6 mai 1848.* Magistratul Brașovului către poliția brașoveană. Îi ordonă să-i supravegheze pe „emisarii” veniți din Moldova și Țara Românească, inclusiv pe noul sosit, boierul moldovean Cantacuzino, potrivit dispozițiilor guberniale.

163. *Miercurea Sibiului, 6 mai 1848.* Judele regesc Michael Filip din Miercurea Sibiului către comitele sașilor Franz Salmen. Îi raportează că inițial conscrierea în vederea organizării gărzilor cetățenești s-a efectuat fără nici o dificultate. S-au ivit însă greutăți din cauza inspectorului vamal de frontieră L. Molnár, care a agitat spiritele afirmînd că poporul plătește impozite prea ridicate numai pentru a asigura lefuri corespunzătoare funcționarilor și că gărzile se formează doar pentru apărarea intereselor acestora. Totuși nu propune pedepsirea lui Molnár, pentru a nu face din el un martir. Spre deosebire de Miercurea, la Apold constituirea gărzilor cetățenești s-a înlăptuit fără nici o opoziție.

164. *Dobrin, 6 mai 1848.* Vicejudele nobiliar Mezei Sándor către comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós. Îi aduce la cunoștință că în acțiunea de numire în fiecare comună a cîtorva persoane mai înstărite, care să răspundă de menținerea ordinii, a întîmpinat opoziție din partea locuitorilor din Șoimuș, Someș-Odorhei, Domnin, Dobrin și Cuceu.

165. *Zalău, 6 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocu de Mijloc, Bálint Elek, către comitele suprem și comisarul regal pentru anexarea Partiumului, baronul Wesselényi Miklós. Îi expediază în copie raportul comitetului pentru asigurarea ordinii constituite din Tășnad. Pentru ca pe baza lui să poată obține ajutor militar în vederea restabilirii liniștii pe Valea Eriului, unde sînt periclitare persoanele și averile nobiliare.

166. *Jibou, 6 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului, baronul Wesselényi Miklós, către generalul Anton Puchner. Îl roagă să trimită în Partium unități militare care să staționeze între Zalău, Jibou și Cluj. Pentru a putea reprima acțiunile revoluționare antinobiliare ale iobagilor și a asigura vechea ordine.

167. *Jibou, 6 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului, baronul Wesselényi Miklós, către comitetul pentru păstrarea ordinii constituite din același comitat. Îi cere să-l informeze periodic, iar în cazuri grave, urgent, despre starea de spirit din comitat, mai ales că inițiativa numirii în fiecare sat a unor garanți ai păstrării ordinii dintre iobagii mai înstăriți s-a dovedit o greșeală, după cum rezultă din raportul unui jude nobiliar. Consideră necesară organizarea gărzilor cetățenești, care să se bazeze cu precădere pe nobili.

168. *Jibou, 6 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului, baronul Wesselényi Miklós, către episcopul de la Blaj, Ioan Lemeni. Îi solicită colaborarea în acțiunea de liniștire a iobagilor, mai ales că starea lor

agitată s-a datorat și instigațiilor unor preoți. În acest sens îi cere să-i trimită o circulară, în care să-l prezinte ca împuternicit și reprezentant al persoanei și voinței monarhului.

169. *Sibiu, 6 mai 1848.* Profesorul Adalbert Wagner din Sibiu către Kossuth Lajos, ministru de finanțe în guvernul provizoriu al Ungariei. Îi scrie despre: atitudinea antiunionistă a sașilor; strădaniile acestora de a-i agita și pe români împotriva uniunii; răspindirea a tot felul de zvonuri neîntemeiate; promisiunea generalului Anton Puchner de a nu permite intrarea soldaților secui în Sibiu.

170. [*Gherla, înainte de 7 mai 1848*]. Prim-notarul orașului Gherla, Jakab Bogdán, către guvernatorului Teleki József. Îl informează despre diferendele pe care le are cu asociația comercianților și-i solicită ajutorul.

171. *Cluj, 7 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către stările privilegiate ale comitatului Turda. Le aduce la cunoștință că a aprobat ținerea la Blaj în 15 mai a unei adunări a națiunii române pentru a-și formula revendicările ce urmează să fie înaintate proximei diete; comitatul să ia măsuri pentru a împiedica participarea preoților și a persoanelor care n-au invitație.

172. *Cluj, 7 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: 1) judele regesc al scaunului Mureș, contele Tholdalagi Ferenc; 2) comandantul cetății din Tîrgu Mureș, Georg August v. Auerfels; 3) generalul Anton Puchner. Primului îi face cunoscut că a decis să-l transfere pe Micaș de la Cluj la Tîrgu Mureș, întrucît românii din împrejurimi ar putea încerca să-l elibereze; celui de-al doilea îi cere, în calitate de al comandant al cetății, să-l primească pe F. Micaș; iar pe Puchner îl roagă să-i dea ordin acestuia să-l ia în primire pe F. Micaș și să-i asigure paza.

173. *Cluj, 7 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: 1) judele primar al Sibiului; 2) consilierul tezaurarial Beldi; 3) judele regesc al scaunului Mureș, Tholdalagi Ferenc. Primului îi semnaleză prezența la Sibiu a lui Al. Papiu-Ilarian și a lui Ioan Buteanu și îi cere să-i aresteze și să-i trimită la închisoarea de la Tîrgu Mureș; celui de-al doilea îi aduce la cunoștință ordinul dat judeului primar din Sibiu și-l roagă să-l atenționeze pe Simion Bărnăușiu, fie să nu participe la adunarea din 15 mai, fie să joace același rol ca și în 30 aprilie; pe cel de-al treilea îl somează să-i primească și să-i țină sub pază severă la sediul scaunului pe I. Buteanu și Al. Papiu-Ilarian, în eventualitatea că-i vor fi trimiși de la Sibiu.

174. *Cluj, 7 mai 1848.* Extras din procesul verbal întocmit în ședința Guvernului din 7 mai. Luînd în discuție raportul comitetului comitatului Tîrnava, privind detașarea unei companii de grăniceri secui la Adămuș și Tîrnăveni și cel al judeului nobiliar din plasa Biia referitor la „agitațiile” din jurul Blajului, Guvernul hotărăște: 1) să informeze Comandamentul militar despre pericolul izbucnirii unei revolte a poporului român și să-l roage să binevoiască a trimite soldați secui de la Mediaș și Dumbrăveni în împrejurimile Blajului; 2) să se adreseze celor doi episcopi români, să îndeplinească funcția de presedinți ai adunării, pe care să o țină în biserică; 3) să someze autoritățile comitatelor Tîrnava, Turda, Cluj și ale scaunelor Arieș, Mediaș, Sebeș și Orăștie să nu permită să plece la Blaj decît celor invitați; 4) să înștiințeze comitatul Tîrnava că este autorizat să introducă statariul pentru a liniști poporul agitat.

175. *Budapesta, 7 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către congregația comitatului Arad. Îi ordonă să-și concentreze atenția asupra comunei Vărsand, considerată a fi centrul „agitației”, pentru a se preveni izbucnirea unor tulburări în alte localități.

176. *Sibiu, 7 mai 1848.* Circulara generalului Anton Puchner, comandantul suprem al trupelor din Transilvania, prin care ordonă reînnoirea jurămîntului pe constituție din partea soldaților, întrucît potrivit unei porunci împărătești din 20 aprilie 1848 unele părți din cel vechi trebuie înlocuite cu expresii noi.

177. *Sibiu, 7 mai 1848.* Episcopul Andrei Șaguna către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că după ce a fost hirotonisit ca episcop la Karlowitz a sosit la Sibiu în ziua de 6 mai 1848; cere să fie instalat oficial în noua sa funcție.

178. *Oradea, 7 mai 1848.* Episcopul greco-catolic de la Oradea, Vasile Erdeli, către ministrul instrucțiunii publice și al cultelor din Ungaria. Intervine în favoarea canonicului Teodor Aron, fostul cenzor al cărților românești; propune să fie angajat la secția de învățămînt a Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice.

179. *Blaj, 7 mai 1848.* Capitlul episcopal din Blaj către Guvernul Transilvaniei. Înaintează cererea preoțimii și a tineretului studios de la Blaj privind eliberarea lui Florian Micaș.

180. *Păuliș, 7 mai 1848.* Forul diriguitor al instituțiilor de învățămînt orădene către directorii și învățătorii școlilor ortodoxe din circumscripția Oradea. Le comunică ordinul mi-

nistrului cultelor și al instrucțiunii publice privind încheierea cursurilor pentru a liniști spiritele și a da posibilitatea corpului didactic să participe la elaborarea reformei învățămîntului.

181. *Șimleu Silvaniei, 7 mai 1848.* Vicarul Al. Sterca-Șuluțiu, către comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Îl informează că a îndeplinit ordinul din 5 mai și i-a chemat la el pe preoții din Someș-Uileac, Deleni și Bîrsău Mare, acuzați de „agitatie”; toți trei au promis că vor folosi influența lor la asigurarea liniștii.

182. *Sibiu, 7 mai 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către Georg Klosius, August Roth și Karl Mager din Brașov. Îi invită la o consfătuire confidențială în vederea discutării situației politice.

183. *Sibiu, 7 mai 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către judele regesc din Sebeș, Samuel Meister. Îl informează că Universitatea săsească s-a pronunțat în mod principial împotriva uniunii, întrucît lipsesc garanțiile necesare asigurării vieții municipale în cadrul unui stat ungar.

184. *Cluj, 7 mai 1848.* Referatul Guberniului despre acțiunile revoluționare cu caracter antifeudal ale iobagilor din localitățile Borșa, Giula și Ciumăfaia. Guberniul a luat în dezbateri raportul comisarului gubernial contele Béli Ferenc și a decis: să se adreseze pe de o parte generalului Gallbrunn pentru a pune la dispoziția autorităților administrative și comisarilor guberniali unități militare în caz că se vor ivi refuzuri de slujbe iobăgești; iar pe de altă parte monarhului pentru a da dispoziții Comandamentului militar din Transilvania să ordone ofițerilor să colaboreze cu dregătorii civili.

185. *Dragu, 7 mai 1848.* Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îi cere să-l informeze dacă a primit o scrisoare a preotului din Voivodeni și-l încunoștințează că nu i-a adus încă la „ascultare” pe iobagii din Dragu; a reușit să-i oblige să reia slujbele iobăgești numai pe cei din Așchileu Mic și Cristorel.

186. *Borșa, 7 mai 1848.* Comisarul gubernial, contele Béli Ferenc, către Guberniul Transilvaniei. Raportează că a reușit să-i aducă la ascultare pe iobagii din Borșa și Giula; cei din Ciumăfaia au declarat că sînt gata să se supună și ei.

187. *[Plăiești], 7 mai 1848.* Referatul scaunului Arieș asupra raportului judeului cercual Barla Benjamin privind confiscarea armelor de la români. Întrucît la Plăiești s-au confiscat și coasele iobagilor, adunarea scaunăală decide restituirea lor.

188. *Jibou, 7 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către comitele suprem al comitatului Bihor, Beöthy Ödön. Îi aduce la cunoștință că în comitatele Solnocu de Mijloc și Crasna se manifestă acțiuni de nesupunere față de autoritățile administrative nobiliare; de aceea îl roagă să dea ajutor militar acestor autorități din localitățile situate în vecinătatea Bihorului, în cazul că l-ar solicita.

189. *Jibou, 7 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către comitele suprem al comitatului Satu Mare, contele Károlyi György. Îl roagă să trimită în localitatea Cig din comitatul Solnocu de Mijloc un pluton din armata care staționează la Carei și împrejurimi, pentru reprimarea acțiunilor revoluționare ale iobagilor îndreptate contra proprietarilor de moșii și a autorităților nobiliare administrative, în eventualitatea că va fi cerut de comitetul pentru păstrarea ordinii constituite de la Tășnad.

190. *Carci, 7 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor, către Ministerul de Interne al Ungariei. Îi raportează că a arestat și condamnat la închisoare pe diferite termene 75 de iobagi, care au participat la acțiunile revoluționare antinobiliare din comunele: Resighea, Ciumești, Valea Vinului, Sanislău și Craidorolț; a fost informat că acțiuni asemănătoare au avut loc și la Homorod; a trimis o comisie la Moftinu Mic pentru a cerceta plîngerile sătenilor împotriva abuzurilor domeniului.

191. *Zlatna, 7 mai 1848.* 11 preoți români de pe domeniul Zlatnei către guvernatorul Teleki József. Solicită eliberarea din închisoare a avocatului Micaș și a altor tineri, arestați datorită activității pe care au desfășurat-o în slujba emancipării naționale a românilor.

192. *Beiuș, 7 mai 1848.* Concepistul Sigismund Pop către ministrul de interne al Ungariei. Îl raportează despre zvonurile și realitățile cu care a fost confruntat pe drumul dintre Pesta și Oradea, precum și despre activitatea depusă în plasa Beiuș în favoarea noului regim.

193. *Brețcu, 7 mai 1848.* Judele primar din Brețcu, Fejér János, către comisarii guberniali Mikes János și Zeyk Károly. Respinge acuzația că ar fi tipărit și răspîndit la Brașov

circularea semnată de un oarecare Mártonfi Zsigmond. El și-a demonstrat atitudinea cu ocazia evenimentelor de la Ozun, când a ținut grănicerilor un discurs, în care i-a îndemnat să se supună disciplinei și ordinelor superiorilor.

194. *Biborțeni, 7 mai 1848.* Vicejudele regesc al scaunului filial Brăduț, baronul Apor György, către căpitanul regimentului de grăniceri secuici, baronul Jósika János. Îi scrie despre necesitatea de a participa la o consfătuire pentru a întări unitatea partidei conservatoare și a organiza eventual o mișcare împotriva reformelor înnoitoare.

195. *Arad, 7 mai 1848.* Adunarea lărgită a consiliului comunității ortodoxe sârbești „Sf. Petru și Pavel” din Arad hotărăște trimiterea unei delegații pentru a-l felicita pe Csernovics Péter cu ocazia numirii sale în funcția de comisar regal și comite suprem al comitatului Timiș.

196. *Cluj, 8 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: 1) prim-tezaurarul Mikó Imre; 2) generalul Anton Puchner. Îi informează despre sosirea prin pasul Brețcu a unor emigranți politici din Moldova, care au fost „internați” pe teritoriul regimentului 1 de grăniceri, deoarece există temeri că ar putea să agite populația românească; propune trimiterea lor în Ungaria de nord sau în Austria pentru a nu ajunge în contact cu românii din Transilvania.

197. *Cluj, 8 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi face cunoscută cererea comitelui suprem al comitatului Solnocu de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, de a trimite în Partium unități militare din Cluj; nu poate satisface cererea întrucât Clujul e amenințat de acțiunile revoluționare antinobiliare ale iobagilor din satele înconjurătoare; este de acord numai cu deplasarea la Zalău a unei companii din regimentul 2 de grăniceri români.

198. *Cluj, 8 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: 1) comitatele Alba de Jos, Tîrnava, Turda, Cluj, Dăbîca; 2) scaunele Arieș, Mediaș, Sebeș, Orăștie; 3) episcopii români. Dregătorilor comitatelor și scaunelor le aduce la cunoștință că protopopii din comitatul Cluj intenționează să ducă la adunarea de la Blaj din 15 mai cîte două persoane din fiecare localitate; de aceea le ordonă să nu admită decît participarea acelor persoane care au invitații speciale din partea episcopilor; episcopilor le cere să-i îndepărteze de la adunare pe cei pe care nu i-au invitat.

199. *Cluj, 8 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul gubernial teritorial Szabó József. Îi răspunde la raportul din ziua precedentă informîndu-l că: a dat dispoziții administratorului din Luna de Jos să-i înmîneze scrisoarea solicitată; a trimis comisari guberniali la Sincraiu Almașului și Zimbor pentru a-i aduce pe iobagi la ascultare pe cale pașnică; nu-i poate satisface imediat cererea privind forța militară pe care a solicitat-o pentru aceste două sate și pentru Gîrbou, deoarece soldații din regimentul Sivkovich, trimiși să-i oblige la supunere pe iobagii din Borșa și împrejurimi, se vor reîntoarce abia spre seară.

200. *Cluj, 8 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Turda, groful Thoroczka Miklós. Îi ordonă să-l aresteze pe Al. Papiu-Ilarian, care ar fi sosit în localitatea Așintș și să-l trimită sub escortă sigură la Tîrgu Mureș, și nu la Cluj cum poruncise anterior.

201. *Buda, 8 mai 1848.* Palatinul Ștefan către împăratul Ferdinand. Îi trimite un memoriu semnat de Bethlen János senior și de alți cinci nobili maghiari transilvăneni privind desemnarea în funcția de comisar regal pentru Dieta Transilvaniei a unui arhiduce, care să favorizeze uniunea cu Ungaria. Palatinul se pronunță pentru numirea în această funcție a guvernatorului Teleki József.

202. *Sibiu, 8 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Îi informează că a ordonat concentrarea în satele din jurul Blajului pe timpul adunării: a cîte unui escadron din regimentele Savoia și Bianchi; a unui divizion al regimentului Karl Ferdinand; a unei companii din regimentul Sivkovich; a unei companii din regimentul secuiesc nr. 1; conducerea lor a încredințat-o maiorului Wieser, care va avea obligația să se consulte cu comisarul gubernial Bánffy Miklós; după terminarea adunării, atît compania Sivkovich de la Blaj, cît și cea de la Bistrița, vor fi îndrumate spre Cluj; locul celei de la Bistrița va fi luat de o companie a regimentului 2 de grăniceri români; pentru asigurarea ordinii la Cluj și împrejurimi va mai trimite un escadron al regimentului de cavalerie ușoară Ferdinand Maximilian, precum și un detașament al regimentului Karl Ferdinand.

203. *Blaj, 8 mai 1848.* Circulara episcopului greco-catolic de la Blaj, Ioan Lemeni, către protopopi. Le cere să convingă enoriașii să nu dea crezare „agitatorilor”, ci să aștepte în liniște desființarea obligațiilor iobăgești pe cale legală; „agitatorii” au convocat fără aprobarea Guberniului adunarea din 30 aprilie; a reușit să obțină consimțămîntul gubernial pentru o adunare preotească pe data de 15 mai; protopopii se vor prezenta pe această dată la Blaj împreună cu două persoane de încredere.

204. *Timișoara, 8 mai 1848.* Circulara episcopului ortodox de la Timișoara, Panteleimon Jivcoviți, către credincioși. Elogiază „generozitatea” nobilimii din Ungaria, care a făcut „sacrificii” eliberându-i pe iobagi de obligațiile feudale; foștii iobagi au și ei „datoria” de a nu aduce prejudicii nobilimii prin ocuparea pământurilor alodiale; totodată îi îndeamnă să se ferească de „agitatori”, iar dacă vor revendica unele drepturi să se străduiască a le obține pe cale legală.

205. *Timișoara, 8 mai 1848.* Circulara episcopului ortodox al Timișoarei, Panteleimon Jivcoviți, cu privire la introducerea limbii materne în matricolele stării civile.

206. *Cluj, 8 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Cluj, Inczédi Zsigmond, către superiorul său, comitele suprem Matskási Pál. Îi aduce la cunoștință că a luat măsuri pentru a împiedica plecarea la adunarea de la Blaj din 15 mai a unor delegați din comunele Suatu de Sus, Suatu de Jos, Frata, Băraii, Mociu și Căianu.

207. *Cluj, 8 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că țărani români din Nădășelu refuză pentru a doua oară prestarea slujbelor iobăgești; ei au hotărât să-i amendeze cu 3 fl pe cei care ar îndrăzni să le îndeplinească; solicită ajutor militar pentru reprimarea acestei acțiuni antinobiliare.

208. *Cluj, 8 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către Guvernul Transilvaniei. Îl anunță că protopopii români au emis circulare prin care recomandă preoților să aducă cu ei la adunarea de la Blaj câte doi delegați din fiecare localitate. A luat măsuri pentru a anula această recomandare, conform ordinului gubernial.

209. *Dragu, 8 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Dăbîca, Orbok Elek, către comisarul gubernial Béli Ferenc. Îi cere să vină cu noi forțe militare pentru a pune capăt împotrivirii țăranilor din Dragu, care refuză cu dîrzenie să mai presteze slujbe iobăgești.

210. *Dragu, 8 mai 1848.* Comisarul teritorial Szabó József către Guvernul Transilvaniei. Raportează că n-a putut să se deplaseze la Gîrbou pentru a-i aduce pe iobagi la ascultare, deoarece n-a reușit să-i ablige pe cei din Dragu să reia prestarea robotelor. A arestat însă opt conducători ai răzvrătiților, pe care i-a trimis la închisoarea de la Bonțida. Se plînge că-i va fi greu să-i aducă pe răzvrătiți la ascultare în condițiile noului ordin al Comandamentului suprem, care interzice soldaților să participe la constrîngerea materială și corporală a iobagilor.

211. *Dragu, 8 mai 1848.* Comisarul teritorial Szabó József către Guvernul Transilvaniei. Îl anunță că, în afară de cei opt arestați din Dragu și Voivodeni, a mai trimis la închisoarea de la Bonțida patru iobagi din Adalin. Unul dintre aceștia s-a făcut vinovat de a-i fi îndemnat pe cei din Așchileu Mic să nu se supună prestării robotelor.

212. *Dragu, 8 mai 1848.* Interogatoriul luat mai multor țărani din Dragu cu prilejul anchetării acțiunilor lor contrare intereselor nobilimii. Cei interogați au declarat, între altele, că satul a hotărât să nu mai presteze robotele la îndemnul preotului din localitate și ale celui din Voivodeni.

213. *Sînpaul, 8 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre refuzul iobagilor din Laslău Mic, Ernea, Vișoara, Ormeniș și din satele domeniului Cetatea de Baltă de a mai îndeplini robotele și de a mai da dijmă.

214. *Sfîntu Gheorghe, 8 mai 1848.* Adunarea stărilor privilegiate din Trei-Scaune către judele regesc suprem Petrichevich Horváth Albert. Îl roagă să intervină la Guberniu pentru a aproba introducerea statariului, deoarece pe teritoriul scaunului s-au produs acțiuni care amenință viața și averea nobililor.

215. *Orăștie, 8 mai 1848.* Judele regesc Franz Bruss din Orăștie către Guvernul Transilvaniei. Îi raportează despre organizarea gărzilor civile la Orăștie și solicită 500 de puști pentru înarmarea lor.

216. *Brașov, 8 mai 1848.* Consiliul orașului Brașov consențează în protocolul de înregistrare a hotărîrilor, că s-au confiscat trei exemplare din poezia lui Petőfi Sándor *A királyokhoz* (Către regi), care a fost interzisă.

217. *Șimleu Silvaniei, 8 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocu de Mîjloc și comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi dă amănunte despre activitatea întreprinsă după ce a fost numit comisar regal pentru anexarea Partiumului. Se plînge că prin numirea lui Kabos József în calitate de comisar guvernamental se compromite nu numai guvernul maghiar și acțiunea de anexare, ci și propria lui persoană. Dacă ministrul consideră necesar, este gata să se retragă din funcția de comisar regal.

218. *Șiria, 8 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Arad, Bohus János, către primul ministru al Ungariei, Batthyányi Lajos. Il informează că noile legi, deși au adus eliberarea iobagilor de sarcini feudale, n-au înlăturat nemulțumirile sătenilor cauzate de comasările din anii anteriori, care s-au soldat cu răpirea de către nobili a unor părți însemnate din pășunile comunale și cu transformarea lor în alodii. Foștii iobagi pretind restituirea pășunilor obștești de care au fost deposedați. Totodată, în unele localități și-au manifestat nemulțumirea și față de vechii notari, pe care i-au înlocuit cu alții de naționalitatea lor, dar cunoscători ai limbii maghiare.

219. *Nădășelu, 8 mai 1848.* Nemeșul Lészai Lajos către comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál. Îi trimite raportul arendașului său, Miskoltzi Sámuel, prin care a fost informat că iobagii din Nădășelu au refuzat să mai presteze robotele încă de la sfârșitul lunii aprilie și că au hotărât într-o adunare să-i pedepsească pe cei ce ar îndrăzni să lucreze pământul gospodăriilor nobiliare.

220. *Sfîntu Gheorghe, 8 mai 1848.* Apelul comisarilor guberniali Mikes János și Zeyk Károly către grănicerii secui. Le aduce la cunoștință, că hotărîrea din ziua precedentă privind deplasarea spre Turda și Aiud a celor două companii, care și-au manifestat nemulțumirile la Ozun, se modifică datorită ciocnirii ce s-a produs între grănicerii secui din Brașov și soldații polonezi de acolo; din cele două unități una se va îndrepta spre Brașov; cealaltă își va urma drumul spre Turda și Aiud; ea va fi urmată de unitatea care s-a ciocnit cu soldații polonezi la Brașov.

221. *Viena, 9 mai 1848.* Împăratul Ferdinand către guvernatorul Teleki József. Îl încunoștințează că a aprobat convocarea Dietei Transilvaniei la Cluj, cu condiția să se desfășoare în liniște și să se garanteze dreptul de vot pentru fiecare deputat.

222. *Cluj, 9 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: a) generalul comandant Puchner; b) judele primar al Sibului; c) judele primar al Brașovului. Confirmă primirea adreselor din partea generalului comandant și a judeului primar din Brașov cu privire la „emisarii” Miloș Vladislavievici, Constantin Balș, Sion și Nicolae Ionescu, ultimul, student din Iași; a luat la cunoștință că ei au sosit la Brașov și că intenționează să plece la adunarea de la Blaj; îi impută că pe cei doi juzi primari să-i supravegheze și la nevoie să-i aresteze. Pentru a-i împiedica să meargă la Blaj.

223. *Cluj, 9 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: a) generalul Gallbrunn; b) comisarul gubernial Karacsai Sándor; c) comisarul teritorial Szabó József; d) comitatul Cluj; e) prim-judele dirigiuitor al comitatului Dăbîca. Tuturor le anunță că iobagii din Berindu, Sîncraiu Almașului, Sînpaul, Zîmbor, Popești, Sînmihaiu de Cîmpie, Nădășelu și din alte localități ale comitatului Cluj, refuză să mai presteze robotele și să dea ascultare autorităților nobiliare. De aceea a decis să-l trimită în calitate de comisar gubernial pe Karacsai Sándor pentru a-i reprimă pe răzvrățiți cu ajutorul unității militare pusă la dispoziție de generalul Gallbrunn, în înțelegere cu comisarul teritorial Szabó József.

224. *Cluj, 9 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către redacția ziarului „Siebenbürger Bote”. Îi pretinde să rectifice afirmațiile pe care i le-a atribuit că le-ar fi făcut privitor la uniune cu ocazia vizitei întreprinse la Sibiu.

225. *Cluj, 9 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către: a) judele primar al Brașovului; b) prim-tezaurarul Mikó Imre. Le face cunoscut că nu intră în competența Guberniului de a rezolva cererea redactorului Gött cu privire la scutirea de cenzură; cererea a înaintat-o forurilor superioare; redactorul să mai aibă răbdare câteva săptămîni pînă vor apare noile dispoziții referitoare la presă.

226. *Brașov, 9 mai 1848.* Comisarul cercual din Brașov, Maurer Mihály, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că boierii moldoveni Balș, Cantacuzino, Stănescu și Ionescu, sosiți la Brașov, se interesează despre situația din împrejurimi; în discuțiile lor au abordat și chestiunea uniunii Transilvaniei cu Ungaria, pronunșîndu-se pentru restabilirea vechii Dacii; primii doi s-au și îndreptat spre Sibiu cu scopul de a merge la adunarea de la Blaj; ceilalți doi îi vor urma; la Brașov au venit și trei persoane din Sibiu în frunte cu fostul deputat dietal Konrad Schmidt, care urmăresc să determine populația să se declare împotriva uniunii.

227. *Sibiu, 9 mai 1848.* Secretarul Tezaurariatului din Sibiu, Gyergyai Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îl informează că între țărani români și sași din împrejurimi s-a răspîndit zvonul că ungerii și-ar fi ales un „rege” al lor, care ar fi o persoană deosebită de cea a împăratului; propune lămurirea poporului de către preoți că împăratul și regele reprezintă una și aceeași persoană.

228. *Zlatna, 9 mai 1848.* Șpanul cameral Lázár György către directorul montanistic Nemegyei János. Îi dă amănunte despre refuzul moșilor din Vidra de Sus de a mai efectua

plutăritul lemnelor pe Arieșu Mic, motivînd că preotul le-a citit o proclamație din care rezultă că au devenit oameni liberi. A aflat conținutul proclamației la judele domeniial Alexandru Iancu, unde i-a citit-o fiul acestuia, Avram Iancu. Proclamația îi îndeamnă pe românii să acționeze pentru a-și recîștiga libertatea și țara, care le-au fost luate prin forță.

229. *Blaj, 9 mai 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îi anunță că unii profesori continuă să fie în contact cu „agitatorii”; etichetarea lui ca trădător al națiunii determină în popor o atitudine de neîncredere față de apelurile pe care i le adresează; totuși se conformează dispoziției guberniale și trimite a patra circulară; în toate a invitat la adunarea din 15 mai doar pe cei mai instruiți, care cunosc legile țării.

230. *Blaj, 9 mai 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Îi aduce la cunoștință că în acțiunea de menținere a vechii ordini constituite se va putea baza pe preoții greco-catolici și în special pe vicarul Al. Sterca—Șuluțiu. Anexează circulara trimisă enoriașilor.

231. *Cluj, 9 mai 1848.* Protopopul greco-catolic Ioan Fehete și funcționarul gubernial Makoldy Sámuel din Cluj către Guberniul Transilvaniei. Raportează că s-au deplasat la Sincraiu Almașului, Berindu și în celelalte localități situate de-a lungul drumului Cluj—Jibou, conform dispozițiilor primite; niciunde nu le-au fost ascultate îndemnulurile la „liniște și ordine”; propun trimiterea unor unități militare de represiune la Sincraiu Almașului și Berindu; de altfel nu mai prestează slujbele iobăgești nici locuitorii din Mihăiești, Topa, Sînpaul, Zimbor și din celelalte sate care se răsfrîă pînă la marginea Sălajului.

232. *Oradea, 9 mai 1848.* Reprezentantul românilor bihoreni, Ioan Dragoș, către mitropolitul sîrb Raiacić. Îi înștiințează că românii bihoreni nu-și vor trimite delegați la proiectatul congres de la Novi-Sad pentru că: nu consideră convenabil locul unde urmează să se desfășoare; românii au alte interese politice decît ale sîrbilor.

233. *Cluj, 9 mai 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Dăbîca, groful Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îi cere să trimită o companie de soldați la Drăgu și în alte localități din plasa Panticeu, pentru a reprimă acțiunile antinobiliare.

234. *Hida, 9 mai 1848.* Judele nobiliar din Hida, Hatfaludi Antal, către vicecomitele comitatului Cluj, Rettégi Mihály. Îi solicită forță militară împotriva locuitorilor din Agrij, care nu se supun autorităților nobiliare.

235. *Dej, 9 mai 1848.* Judele suprem administrator al comitatului Solnocu Interior, Mósa József, către Guberniul Transilvaniei. Îi aduce la cunoștință că dintre protopopii din jurisdicția lui, numai Simion Orian a recunoscut că a citit la Ocna Dejului și Maia apelul care chema la adunarea din 30 aprilie și proclamația „Frați români!”, adusă de fiul său de la Blaj. Proclamația redactată de Aron Pumnul a fost găsită și la un teolog din Suciu de Jos, arestat la Dej.

236. *Dej, 9 mai 1848.* Judele suprem administrator al comitatului Solnocu Interior, Mósa József, către Guberniul Transilvaniei. Îi raportează că protopopul Simion Orian din Ocna Dejului a predat cele trei proclamații, pe care le-a primit de la fiul său; ele se referă la recunoașterea românilor ca națiune politică; fiindcă la Blaj urmează să se discute petiția românilor, consideră că nu mai e necesară nici o măsură contra protopopului.

237. *Deva, 9 mai 1848.* Prim-judele nobiliar al comitatului Hunedoara, Lukáts József, către guvernatorul Teleki József. Îi cere arme și praf de pușcă pentru gărzile cetățenești din Deva, în vederea menținerii vechii ordini.

238. *Tîrgu Mureș, 9 mai 1848.* Vicejudele regesc al scaunului Mureș, Szeredai Benedek, către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că pe baza adreselor guberniale l-a preluat pe arestatul Florian Micaș adus de la Cluj și l-a predat comandantului cetății, după ce în prealabil i-a asigurat hrana și îngrijirea corespunzătoare.

239. *Tîrgu Mureș, 9 mai 1848.* Consiliul orașului Tîrgu Mureș către guvernatorul Teleki József. Îi informează că, după aducerea lui Florian Micaș la închisoarea din Tîrgu Mureș; s-a manifestat îngrijorare datorită numeroasei populații românești din regiune și fiindcă paza localității era asigurată de 50—60 de ostași români; propune trimiterea lui Micaș la Sfîntu Gheorghe, Tîrgu Secuiesc sau Miercurea Ciuc; totodată cere armament pentru înarmarea gărzii cetățenești din Tîrgu Mureș; în partea finală atrage atenția asupra pierderii de către curierul poștal, între Ogra și Iernut, a raportului privind declarațiile canceliștilor Ioan Oros și Avram Precup referitoare la Micaș.

240. *Vîrșeș, 9 mai 1848.* Galgon Mihail, membru al comitetului pentru menținerea ordinii constituie din Vîrșeș, către vicecomitele comitatului Torontal. Îi semnaleză dificultățile ivite din cauza tergiversării organizării tribunalelor cercuale, care după desființarea relațiilor feudale ar trebui să judece litigiile privind atît pămînturile răpitate și cele defrișate,

cit și sesiile părăsite; în lipsa acestor tribunale, ocuparea de către foștii iobagi a pământurilor răpite anterior de către nobili și a sesiilor părăsite este la ordinea zilei.

241. *Oradea, 9 mai 1848.* Tineretul român din Oradea către conaționali. Îi cheamă la solidaritate națională și-i anunță că-și propun să acționeze pentru: garantarea naționalității și limbii române; numirea de dregători români proporțional cu numărul lor; înființarea de școli românești și de catetre de limba română; emanciparea de sub ierarhia religioasă și politică sirbească și rusească; congres național în problemele bisericești și școlare.

242. *Sibiu, 9 mai 1848.* Concepistul de la Tezaurariat, Tompa Imre, către funcționarul de la Cancelaria aulică, baronul Apor Károly. Îi dă informații despre ciocnirea grânicerilor secui cu soldații polonezi ai regimentului Bianchi de lângă Brașov.

243. *Șimleu Silvaniei, 9 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către publicistul și redactorul Kemény Zsigmond. Îi scrie despre atmosfera în care s-a produs anexarea comitatului Crasna la Ungaria și despre zvonurile „agitatoare” ce circulă printre țărani și micii nobili.

244. *Jibou, 9 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către tovarășul său de idei, groful Bethlen János senior. Îl anunță că acceptă să candideze pentru mandatul de deputat la Sic și îi exprimă teama față de o acțiune revoluționară a iobagilor români din Transilvania, care ar putea duce la distrugerea nobilimii.

245. *Semlac, 9 mai 1848.* Administratorul domeniului contelui Hadik Gusztáv din Semlac, Kovács István, către locțiitorul de agent tezaurarial și asesorul onorific Pérlaki Florian din Pecica. Îl încunoștințează că sătenii răzvrățiți au pus stăpânire pe grădina cu duzi, pe pășunea de pe malul Mureșului și pe sălciiile de pe o insulă a acestui râu, prejudiciind astfel aflodiul și vinatul domnesc.

246. *Cluj, 10 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: 1) comandantul suprem generalul Anton Puchner; 2) generalul Adam Gallbrunn; 3) comisarul teritorial Szabo József. Primilor doi le cere să dea ordin comandanților unităților militare pentru a-i ajuta pe comisarii guberniali la arestarea și întemnițarea conducătorilor acțiunilor revoluționare ale iobagilor, precum și la aplicarea unor pedepse corporale răzvrătiților de rînd; celui de-al treilea îi aduce la cunoștință intervențiile făcute la cei doi generali.

247. *Cluj, 10 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós. Îi face cunoscut că generalul Puchner admite să se recurgă la intervenția armatei numai în cazul că la Blaj ar izbucni tulburări cu ocazia alunării și numai după ce în prealabil se vor încerca toate metodele pașnice; dacă adunarea se va desfășura în limitele moderației să admită poporului să-și formuleze doleanțele.

248. *Cluj, 10 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul gubernial Karacsay Sándor. Îi trimite cererea proprietarului de moșie Rediger Zsigmond din Chiochiș și-l împunternicește să se deplaseze în această comună pentru a-i forța pe iobagi să reia prestarea robotelor.

249. *Viena, 10 mai 1848.* Cancelaria aulică a Transilvaniei de la Viena către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că a primit din partea împăratului un apel adresat poporului român, precum și rapoarte privind mișcările românilor din comitatul Alba de Jos.

250. *Blaj, 10 mai 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îl încunoștințează că tinerii „agitatori” S. Bărnăuțiu, Al. Papiu-Ilarian, D. Boer și N. Barbu au plecat de la Blaj la Sibiu, unde s-au întâlnit cu preotul. N. Manu și au hotărât să-l răstoarne din scaunul episcopal în cazul că va susține uniunea; îndosebi Al. Papiu-Ilarian și N. Manu îndeamnă poporul să vină în 15 mai la Blaj înarmat și în număr cit mai mare.

251. *Cluj, 10 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către Guberniul Transilvaniei. Îi înaintează actele anchetei preotului greco-catolic din Bercea. Din ele rezultă că anchetatul s-a făcut vinovat de „agitarea și răzvrătirea” iobagilor din citeva localități.

252. *Șumuleu, 10 mai 1848.* Judele regesc suprem al scaunului Ciuc, Balási József, către guvernatorul Teleki József. Îl informează că trei tineri canceliști secui de la Tabla regească i-au îndemnat pe elevii de la Șumuleu să poarte tricolarul unguresc ca semn al adeziunii la uniune; unul din ei i-a trimis judeului primar din Sinnmartin o scrisoare în care a strecurat ideea „periculoasă” a egalității iobagilor cu nobilii.

253. *Aiud, 10 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. A luat la cunoștință împunternicirea de a participa la Adu-

narea din 15 mai de la Blaj în calitate de comisar gubernial; reînnoiește propunerea făcută la întrunirea din Cluj ca la adunare să participe și o persoană cu prestigiu din sinul Guberniului.

254. *Aiud, 10 mai 1848*. Comitetul permanent pentru menținerea ordinii constituite din comitatul Alba de Jos către Comandamentul militar suprem al Transilvaniei. Îl imploră să dea o „mină de ajutor“ clasei proprietarilor de moșii, amenințată cu „nemicirea“, prin trimiterea de trupe numeroase la Blaj în 15 mai pentru a pune capăt agitației antinobiliare; întrucât se vor aduna 10 000—15 000 de oameni, consideră că unitățile planificate a fi prezente în jurul Blajului n-ar fi indigestulătoare.

255. [*Mihaiș, 10 mai 1848*]. Notarul din Mihaiș, László László, către judele nobiliar de plasă. Îi raportează că la Mihaiș iobagii s-au opus explicării și afișării rescriptului privitor la introducerea statariului. Cei din Obreja au adoptat o atitudine similară.

256. *Tîrnăveni, 10 mai 1848*. Comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Îi face cunoscut că liniștea a fost restabilită în comitat cu excepția comunelor Ernea și Vișoara; de asemenea că s-au luat măsurile necesare în legătură cu adunarea de la Blaj.

257. *Dragu, 10 mai 1848*. Comisarul teritorial Szabó József către Guberniul Transilvaniei. Îi raportează că a reușit să învingă rezistența îndelungată a iobagilor din Dragu prin amenințarea că li se vor vinde vitele pentru a se acoperi cheltuielile lui și ale celorlalți funcționari care l-au însoțit, precum și cele pretinse de întreținerea soldaților.

258. *Dragu, 10 mai 1848*. Vicecomitele comitatului Dăbîca, Orbok Elek, către prim-judele dirigiuitor, groful Wass Sámuel. Îi solicită ajutor militar pentru a înfrînge împotrivirea iobagilor față de prestarea robotelor sub influența știrii anulării lor în Sălaj.

259. *Agrij, 10 mai 1848*. Judele primar și jurații sătești din Agrij către vicecomitele comitatului Dăbîca. Îi aduc la cunoștință că n-au putut presta robota pretinsă de nemeșii Fodor și Mohai, nici proprii lor iobagi, nici ei personal, deoarece i-au împiedicat ceilalți săteni.

260. *Șimleu Silvaniei, 10 mai 1848*. Comitele suprem al comitatului Crasna, Kados József, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îl informează că n-a mai fost nevoie să se deplaseze la Cehu Silvaniei și Ulciug, deoarece la 7 mai a sosit comitele suprem al comitatului Solnocu de Mijloc, Wesselényi Miklós, care în calitate de comisar regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria a întreprins măsuri pentru restabilirea siguranței vieții și averii nemeșilor.

261. *Timișoara, 10 mai 1848*. Circulara episcopului ortodox al Timișoarei către enoriași. Le aduce la cunoștință că odată cu transformările înnoitoare, inaugurate prin legile adoptate de Dieta de la Bratislava, ortodocșii și biserica lor vor primi aceleași drepturi ca și celelalte confesiuni.

262. *Oradea, 10 mai 1848*. Un grup de evrei din Oradea către ministrul cultelor și instrucției publice din Ungaria. Solicită aprobarea unui sinod al celor de credință mozaică în orașul Pesta, pentru a-și reforma și moderniza confesiunea în pas cu transformările înnoitoare.

263. *Estelnic, 10 mai 1848*. Nemeșul Szacsvai János din Estelnic către vicejudele regesc al scaunului Kézdi, Lázár Dávid. Îi se plînge că grănicerii infanteriști din localitate i-au atacat în două rînduri casa cu arme, rănindu-l pe fiul unui contribuabil; și-au mînat vitele pe fînățul alodial aflat în proces; i-au cerut să le predea contractul referitor la fînățul respectiv.

264. *Arad, 10 mai 1848*. Locțiitorul de agent tezaurarial și asesorul onorific Pérlaki Florián către prim-vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îi înaintează raportul administratorului domenal Kováts István, care semnalează ocuparea de către foștii iobagi din Semlac a unor alodii ale contelui Hadik Gusztáv.

265. *Sibiu, 10 mai 1848*. Consilierul Tezaurariatului din Sibiu, Éder Károly, către tezaurarul Mikó Imre. Îi dă informații despre: evenimentele petrecute la Sibiu după 3 mai; impresia nefavorabilă produsă de vizita și declarațiile guvernatorului cu privire la uniune; convorbirea nu prea amicală a guvernatorului cu generalul Puchner în problema nesupunerii grănicerilor secui și a ciocnirii celor de la Brașov cu ostașii regimentului Bianchi; refuzul lui Puchner de a da armele de la Năsăud pentru garda cetățenească din Cluj; intenția tinerilor concepști Danca, Mara și Popovici de a participa la adunarea de la Blaj.

266. [*Cluj*], *10 mai 1848*. Conte Bethlen János senior, lider al nobilimii liberale, către prietenul și tovarășul său de idei, comisarul regal pentru anexarea Partiumului la

Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Il informează că a fost ales deputat la Sic pentru Dieta nobiliară de la Cluj și-i scrie despre: o pretinsă conspirație a românilor; potențarea pericolului ce ar plana asupra Clujului din cauza detenției la primăria de aici a „agitatorului” Florian Micaș; divergențele dintre guvernatorul Teleki și generalul Puchner; trimiterea comisarilor guberniali Mikes, Zeyk și Berde pentru a-i aduce pe grănicerii secui la ascultare; fixarea datei de 29 mai pentru începerea lucrărilor dietei pe baza unei ordini de zi în mai multe puncte.

267. *Cluj, 11 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către comandantul suprem, generalul Anton Puchner. Il anunță că este imputernicit să participe în calitate de comisar regal plenipotențiar la Dieta celor trei „națiuni” privilegiate, convocată pentru 29 mai la Cluj, pentru a asigura desfășurarea normală a lucrărilor ei.

268. *Cluj, 11 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către Consiliul din Dumbrăveni. Ii face cunoscut rescriptul regal prin care: cele trei „națiuni” privilegiate sînt invitate să-și trimită reprezentanții la Dieta Transilvaniei, convocată pe ziua de 29 mai la Cluj; generalul Puchner este numit comisar regal plenipotențiar la dietă; se precizează cele șapte propuneri de proiecte de legi, care trebuie să constituie ordinea de zi a dezbaterilor dietei.

269. *Cluj, 11 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: a) cei doi episcopi români; b) șeful bisericii luterane. Le pretinde să-și lămurească enoriașii că împăratul Austriei, regele Ungariei și principele Transilvaniei reprezintă una și aceeași persoană.

270. *Cluj, 11 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către: 1) comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós; 2) consilierul gubernial Szabo Lajos; 3) cei doi episcopi români. Primilor doi le aduce la cunoștință că au fost numiți comisari guberniali pentru a se îngriji de păstrarea ordinii și evitarea tulburărilor cu ocazia adunării de la Blaj; ceilalți doi sînt înștiințați despre această numire.

271. *Sibiu, 11 mai 1848.* Comandantul militar suprem, generalul Anton Puchner, către Guvernul Transilvaniei. Il informează că a dat ordin să se trimită o companie a regimentului secuiesc la Copșa Mică pentru a-i pedepsi pe iobagii români, care au provocat mari pagube pădurilor Mediașului.

272. *Sibiu, 11 mai 1848.* Comandantul militar suprem, generalul Anton Puchner, către comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Ii răspunde la o adresă că nu poate dispersa trupele; dispersarea le-ar putea expune pericolului de a fi atrase de partea celor pe care ar trebui să-i reprime; astfel s-a întimplat cu o parte a grănicerilor secui, care au dat dovadă de nesupunere; numai forțe militare unite pot fi utilizate eficient. Totodată îi expune părerea că e primejdios a nu se lua măsuri ca odată cu uniunea să fie eliberați iobagii; aceștia continuă să fie forțați la robote prin constrîngere militară, iar cei ce încearcă să lămurească poporul sînt arestați și închiși; atari măsuri pot provoca mari tulburări; de aceea a ordonat trupelor să nu intervină decît în cazurile în care s-ar periclita viața și averea proprietarilor și numai după eșuarea mijloacelor pașnice.

273. *Sibiu, 11 mai 1848.* Comitele sașilor Franz Salmen, către Magistratul Brașovului. Il informează că Universitatea săsească este hotărîtă să aperse nu numai drepturile sașilor, ci și pe cele ale românilor. Deputații Universității săsești au primit instrucțiuni să ceară la ședințele dietei: înlăturarea pe cale legală a tuturor nedreptăților pe care le-a suferit poporul român; acordarea de drepturi politice românilor, inclusiv acela de a-și trimite reprezentanți la Dieta de la Cluj; desființarea robotei și a celorlalte obligații urbariale, care constituie piedica esențială în calea progresului material și spiritual al poporului român. Universitatea săsească îi va elibera de orice îndatoriri feudale pe toți iobagii de sub jurisdicția ei.

274. *Zlatna, 11 mai 1848.* Administratorul cameral al domeniului fiscal Zlatna, Nemegeyi János, către prim-tezaurarul Transilvaniei, contele Mikó Imre. Il anunță că i-a parvenit un raport secret din care reiese că iobagii români refuză să mai presteze robote; ei sînt îndemnați, printr-o proclamație, prin intermediul preoților, să pretindă a fi considerați nu a patra, ci singura națiune din Transilvania, pe baza dreptului lor strămoșesc; cere să i se acorde un număr de puști din partea comandamentului de la Alba Iulia, iar la nevoie și o companie, care să nu fie însă formată din grăniceri români.

275. *Teaca, 11 mai 1848.* Judele nobiliar Dorgo Gabriel și perceptorul Benedek Áron, către dregătoria comitatului Cluj. O informează despre efectele interzicerii plecării delegaților la adunarea de la Blaj în satele plasei Teaca.

276. *Cluj, 11 mai 1848.* Prim-judele dirigitor al comitatului Dăbîca, groful Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Ii raportează că în localitatea Agrij populația nu numai că a refuzat să îndeplinească slujbele iobăgești, dar i-a împiedicat pe juzii sătești să se prezinte în fața sa.

277. *Sfîntu Gheorghe, 11 mai 1848.* Judele regesc suprem din Trei Scaune, baronul Petrichevich Horváth Albert, către guvernatorul Teleki József. Ii trimite declarația companiei

1 a regimentului II. de grăniceri secui, care regretă evenimentele de la Ozun și cere pedepsirea instigatorilor.

278. *Războieni, 11 mai 1848.* Judele cercual, Zudor Károly, către judele regesc suprem al scaunului Arieș, Dindár Antal. Îl anunță că potrivit ordinului primit a interzis preoților și țăranilor români să participe la adunarea de la Blaj din 15 mai; i-a exceptat pe cei invitați de episcopi.

279. *Bucerdea Grinoasă, 11 mai 1848.* Judele nobiliar Szegedi Sámuel către comitetul permanent pentru menținerea vechii ordini din comitatul Alba de Jos. Îi raportează că a luat măsuri pentru a se afișa ordonanța cu privire la introducerea statariului în localitățile Mihalt, Obreja și Cistei; dar în primele două comune locuitorii au confiscat-o și au trimis-o cu delegați la Blaj, pentru a cere sfatul „instigatorilor” de acolo; nici la Blaj n-a putut fi alifșată ordonanța; iobagii din Blaj, Tiur și Bucerdea Grinoasă sînt convinși că „agitatorii” au fost trimiși de împărat pentru a se îngriji de fericirea poporului, iar militarii pentru a-i apăra; cei din Tiur și Bucerdea Grinoasă au declarat că vor participa la adunarea din 15 mai chiar dacă ar fi să moară cu toții.

280. *Viișoara, 11 mai 1848.* Judele nobiliar Bölöni D. Ignác către comitatul Turda. Îi aduce la cunoștință că din cercul lui vor participa la adunarea de la Blaj cei doi proto-popi și un preot.

281. *Micloșoara, 11 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes, către guvernatorul Teleki József. Îl încunoștințează că unitățile militare care staționează în cercul inferior al comitatului nu pot fi folosite eficient și în cercul superior din cauza distanței; acolo deosebit de agitați sînt iobagii din Vecerd.

282. *Alba Iulia, 11 mai 1848.* Judele primar din Alba Iulia, Erdélyi János, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre raportul comitetului pentru păstrarea ordinii și liniștii din Alba Iulia, înaintat consiliului orașenesc, din care rezultă că a fost trimisă o delegație la comandamentul cetății pentru a primi cele 400 arme repartizate; delegația a primit răspunsul că nu i se pot elibera armele decît cu aprobarea generalului Puchner; de aceea cere intervenția guvernatorului.

283. *[Bașov, 11 mai 1848.]* Senatorii Karl Myss și Friedrich Fabricius către Magistratul Brașovului. Raportează că s-au conformat misiunii primite în ședința din 10 mai și s-au deplasat la Săcele pentru a cerceta împrejurările în care s-au strîns semnături pe memorii ce revendică trecerea populației maghiare din localitățile Baciu, Turcheș, Zizin, Satlung și Cernat de sub jurisdicția Brașovului sub cea din Trei Scaune; autorul lor este notarul Miklós din Cernat, care nu consideră acțiunea lui drept agitație. Pe baza acestui raport, Magistratul ordonă o anchetă.

284. *Sibiu, 11 mai 1848.* Judele primar al Sibiului, Daniel Ziegler, către Guberniul Transilvaniei. Îi transmite o cerere a episcopului român de la Blaj de a se crea loturi bisericești pe teritoriul scaunelor săsești, atît pentru preoții greco-catolici, cît și pentru cei ortodocși.

285. *Jibou, 11 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către primul ministru al Ungariei, contele Barthyány Lajos. Îi scrie despre: pericolul pierderii de către nobilime a monopolului puterii economice și politice în Transilvania în favoarea majorității românești a populației; insuficiența inițiativă și energie a guvernatorului Teleki; lipsa de concordanță între activitatea guvernatorului Teleki și cea a generalului Puchner; imposibilitatea utilizării din această cauză a grănicerilor secui pentru reprimarea unui eventual război țărănesc antinobiliar; necesitatea trimiterii în Transilvania a unui comisar regal plenipotențiar, care să-l reprezinte pe împăratul Ferdinand al V-lea și să-i fie subordonați, atît guvernatorul și comandantul suprem al armatei, cît și cei doi episcopi români; în numele împăratului el să-i convingă pe țărani că eliberarea lor ar fi condiționată de păstrarea liniștii, de respectarea „siguranței persoanei și averii” nobililor, dar mai ales de uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

286. *Jibou, 11 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi atrage atenția că la păstrarea liniștii în districtul Chioar o contribuție importantă are, prin activitatea și influența sa, prim-notarul Vasile Hossu, român de origine.

287. *Zalău, 11 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocu de Mijloc, Bálint Elek, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi aduce la cunoștință ocuparea pămînturilor alodiale ale baronului Wesselényi Farkas de către iobagii din Noșig.

288. *Sighetu Marmăției, 11 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Maramureș, Gabriel Mihali, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează că la ședința comitetului permanent pentru menținerea ordinii constituite s-a hotărît ca iobagii să suporte

despăgubirea valorii caselor în care locuiesc, în cazul că au fost construite și întreținute de foștii domni de pământ; diferendele vor fi rezolvate de către judecători.

289. *Carei, 11 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi aduce la cunoștință că ciocnirea din Craidorolț n-a fost decât un fel de încăierare mai mare de cârciumă, soldată cu mai mulți răniți; se manifestă totuși frământări cu caracter local; comitele suprem din Solnocu de Mijloc i-a cerut sprijin militar împotriva unor eventuale răscoale antinobiliare din plasa Tășnad; dacă va fi cazul, va acorda acest sprijin.

290. *Timișoara, 11 mai 1848.* Directorul Tezaurariatului din Timișoara, Fischer Carol, către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îi cere să preia deținuții din închisoarea domeniului tezaurarial de la Pecica, întrucît, potrivit noilor legi, justiția nobiliară s-a desființat; comitatul Arad poate prelua temporar și localul închisorii.

291. *Viena, 11 mai 1848.* Tezaurarul Transilvaniei, Mikó Imre, către guvernatorul Teleki József. Îl informează despre vizitele făcute unor miniștri și înalți demnitari de la Viena și Pesta; la Viena a aflat că propunerea privind ordinea de zi a dietei și numirea comisarului regal sînt deja trimise în Transilvania; a fost în audiență la arhiducele Franz Karl, căruia i-a declarat că nu poate primi funcția de șef al Cancelariei aulice transilvănene; i-a cerut în schimb îputernicirea de a asigura liniștea și ordinea în Transilvania, dar a primit numai promisiuni; va încerca să-i facă o vizită și ministrului de război.

292. *Cluj, 12 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi exprimă mulțumiri pentru măsurile luate în vederea desfășurării adunării din 15 mai și a lucrărilor dietei; speră că sub paza trupelor liniștea nu va fi tulburată nici la Blaj, nici la Cluj.

293. *Cluj, 12 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către: 1) judele primar al Abrudului, Laborfalvi Nagy Károly; 2) comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós; 3) comitele suprem al comitatului Turda, Thoroczky Miklós. Primului îi aduce la cunoștință că, întrucît la Abrud se menține liniștea, nu poate trimite unitățile secuiești solicitate; trupele pe care le are deocamdată la dispoziție sînt fie trimise pe sate pentru a-i aduce pe iobagi la supunere, fie necesare la Blaj; totodată îi cere să elucideze zvonurile privind pregătirea unei răscoale românești și confecționarea de lănci și de alte arme țărănești; același lucru îl cere și comișilor supremi ai comitatelor Alba de Jos și Turda.

294. *Cluj, 12 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către consilierul și comisarul gubernial Szabó Lajos. Îi anunță sosirea la Brașov a unor tineri din Moldova și Țara Românească; ei au avut convorbiri secrete cu populația și preoțimea română din Săcele; apoi s-au îndreptat prin Sibiu spre Blaj; a luat măsuri pentru a-i opri să meargă la Blaj; dacă totuși vor ajunge acolo, să fie împiedicați prin orice mijloace să ia cuvîntul la adunare.

295. *[Cluj, 12 mai 1848].* Jalba preotului greco-catolic Cosma Popovici din Ruginoasa către guvernatorul Teleki József. Îl roagă să admită eliberarea pe cauțiune, pînă la terminarea anchetei, a ginerelui său Ilie Ghețe, preotul greco-catolic din Dragu, acuzat de a fi „instigat” pe iobagii din acest sat la nesupunere. Nu i se aprobă cererea.

296. *Sighișoara, 12 mai 1848.* Extras din ordinul Guberniului Transilvaniei adresat scaunului Sighișoara. Îi aduce la cunoștință că a numit o comisie compusă din comisarul districtual al scaunului Sighișoara, Michael Maurer, și din judecătorul scaunului Rupea, Johann Jacobi, pentru a ancheta plîngerea locuitorilor din Saschiz împotriva nemeșului E. Fronius, care a pătruns în comună în fruntea iobagilor săi din Mureni și a rănit grav mai mulți săteni; anchetatorii se vor deplasa la fața locului și vor raporta cele constatate.

297. *Sibiu, 12 mai 1848.* Consilierul Tezaurariatului, groful Béli György, către guvernatorul Teleki József. Îi face cunoscut că s-a conformat ordinului gubernial și a căutat să-i găsească pe S. Bărnuțiu, I. Buteanu și Al. Papiu-Ilarian; toți trei erau plecați însă din Sibiu; S. Bărnuțiu a revenit temporar în seara zilei de 11 mai, cînd a rostit o cuvîntare cu prilejul serbării organizate în cinstea episcopului Andrei Șaguna; i-a cerut episcopului să-i transmită lui S. Bărnuțiu porunca gubernială și să-i admonesteze aspru pe I. Buteanu și Al. Papiu-Ilarian.

298. *Buda, 12 mai 1848.* Palatinul Ștefan către: 1) baronul Eötvös József, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice din guvernul provizoriu al Ungariei; 2) mitropolitul Rajačić. Primului îi transmite cererea mitropolitului Iosif Rajačić prin care solicită un avans de 20 000 de florini în vederea acoperirii cheltuielilor necesare pregătirii congresului bisericii ortodoxe din 27 mai, precum și pentru plățirea diurnelor delegaților. Pe Rajačić îl anunță că i-a transmis cererea ministrului cultelor.

299. *Sibiu, 12 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Îi face cunoscut că nu-i poate satisface cererea de a trimite noi unități militare la Zalău și la Șimleu Silvaniei.

300. *Timișoara, 12 mai 1848.* Comandantul suprem al armatei din Banat, generalul Ludwig Wallmoden, către comandantul suprem al armatei din Transilvania, generalul Anton Puchner. Îi răspunde la adresa din 4 mai și-i dă informații despre: îngrijorarea provocată nobilimii de desființarea iobăgici; dificultățile îndeplinite de guvernul provizoriu ungar în acțiunea de a organiza gărzii cetățenești și de a-și subordona trupele staționate în Banat; atitudinea antiunionistă a populației, care se va manifesta deschis la adunarea sîrbilor de la Karlowitz din 27 mai.

301. *Blaj, 12 mai 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că l-a admonestat sever pe preotul Simion Balint din Roșia Montană cu ocazia venirii lui la Blaj înainte de 30 aprilie, fiindcă a redactat împreună cu avocatul Ion Buteanu o petiție despre nedreptățile pe care le suferă poporul român și a organizat mai multe adunări populare, pentru a o întări cu semnături; i-a cerut să prezinte protopopului său un raport despre activitatea desfășurată; raportul i-a parvenit și-l înaintează împreună cu scrisoarea.

302. *Crăciunelu de Jos, 12 mai 1848.* Judele nobiliar Szegedi Sámuel către comisia permanentă pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Alba de Jos. Îi dă amănunte despre opoziția iobagilor din Obreja, Cistei, Crăciunel, Mihalț și Bucerdea Grînoasă față de intenția lui de a le face cunoscute decretul gubernial și dispoziția autorităților comitatense privind introducerea statariului și interzicerea participării lor la adunarea de la Blaj din 15 mai.

303. *Obreja, 12 mai 1848.* Judele domenal al familiei Eszterházi și notarul localității Obreja, Anwander Antal, către judele nobiliar Szegedi Sámuel din Crăciunelu de Jos. Îl înștiințează că iobagii din Obreja și Mihalț: n-au permis să se afișeze ordinul de introducere a statariului; au trimis delegații la Blaj, pentru a primi îndrumări de acolo; nu se mulțumesc cu desființarea dijmelor și robotelor, ci rîvnesc și pămînturile alodiale.

304. *Dragu, 12 mai 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Dăbîca, groful Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îi face cunoscut că „răzvrătirile“ din localitățile aparținătoare domeniului Dragu s-au potolit; propune ca armata de acolo să fie dusă în plasa Panticeu, îndeosebi în localitățile Agrij și Bucium, unde iobagii refuză să mai presteze robotele și să respecte autoritatea Guberniului.

305. *Dragu, 12 mai 1848.* Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îl roagă să-i retrimită documentele anchetei întreprinse de el cu privire la refuzul prestării slujbelor iobăgești din Dragu și Voivodeni, deoarece confruntarea cerută de preotul din ultimul sat nu se poate face decît după primirea lor; consideră necesar să se deplaseze personal la închisoarea de la Bonțida pentru a-i interoga pe deținuți.

306. *Dragu, 12 mai 1848.* Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că a restabilit ordinea la Dragu, Fizeș și Ugruțiu, urmînd ca a doua zi iobagii din aceste localități să se prezinte la robote; vicecomitele vrea să deplaseze armata de la Dragu la Agrij și apoi la Bucium; speră că pînă mîine va fi adus la ascultare și Gîrboul; în eventualitatea că Gîrboul nu se va supune, propune ca acolo să fie trimis comisarul gubernial Karacsai Sándor.

307. *Turda, 12 mai 1848.* Judele nobiliar Korodi F. János senior către comitatul Turda. Îi aduce la cunoștință că s-a conformat ordinelor guberniale și a interzis atît preoților, cît și enoriașilor lor, de a participa la adunarea de la Blaj; au declarat totuși că vor pleca la Blaj preoții greco-catolici din Grindenii și Cîmpia Turzii, deși nu au invitații.

308. *Bogata de Mureș, 12 mai 1848.* Judele nobiliar Zámblér György către comitatul Turda. Îl informează că din cercul Bogata de Mureș va pleca la adunarea din 15 mai, ca invitat al episcopului, viceprotopopul greco-catolic, însoțit de doi preoți. Protopopul Partenie Trombitaș din Tîrgu Mureș, care are în plasa Bogata de Mureș trei sate ortodoxe, a dat dispoziții ca din fiecare localitate să plece cîte doi delegați. Va participa și judecătorul Ioan Maior de la Tabla regească în calitate de invitat al unui canonic. A poruncit țăranilor să nu se ducă nici unul la Blaj.

309. *Reghin, 12 mai 1848.* Judele nobiliar Árkosi Dániel către comitatul Turda. Îl anunță că s-a conformat ordinelor privind participarea la adunarea de la Blaj; vor pleca în calitate de invitați protopopul greco-catolic Mihail Crișan și alte trei persoane; cu ocazia tîrgului de la Reghin a comunicat juzilor primari sătești și plăieșilor din diferite localități, pe care i-a găsit acolo, să spună tuturor că nu au voie să se ducă la Blaj decît cei invitați; pe preoții din cîteva sate, care au vrut să pornească însoțiți de cîte două persoane, i-a oprit personal să facă deplasarea; totuși unii au plecat înainte de a fi venit ordinele din partea comitatului.

310. *Sibiu, 12 mai 1848.* Judele primar al Sibiului, Daniel Ziegler, către guvernatorul Teleki József. Îi înștiințează că la Sibiu n-au lipsit încercările de „instigare” la răscoală a poporului român; ele au fost însă înăbușite în fașă; pentru a preveni tulburările a sistat urmărirea lui Al. Papiu-Illarian și a lui Ioan Buteanu în alte localități; speră că spiritele se vor calma la Sibiu, după ce persoanele „străine” vor pleca la adunarea de la Blaj.

311. *Mediaș, 12 mai 1848.* Judele primar al Mediașului, Daniel Gräser, către Guberniul Transilvaniei. Îi trimite o declarație cu privire la existența unui conflict între clerul greco-catolic și cel ortodox din Biertan.

312. *Timișoara, 12 mai 1848.* Circulara comitatului Timiș către alegători. Le face cunoscut că, în urma transformărilor revoluționare, națiunea nu se mai identifică doar cu clasa privilegiată, ci cu întregul popor; poporul va avea posibilitatea să contribuie, prin reprezentanții săi din dietă, la alcătuirea legilor și să hotărască asupra impozitelor față de stat; alegătorii să se înscrie pe listele electorale în următoarele 14 zile, intrucit Dieta Ungariei își va începe lucrările la 8 iunie 1848.

313. *Cluj, 12 mai 1848.* Contele Bethlen János senior, liderul nobilimii liberale, către baronul Wesselényi Miklós, comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria. Îi scrie despre: pregătirile de la Cluj în vederea desfășurării lucrărilor dietei; deplasarea la Blaj a unei armate numeroase înzestrată cu artilerie sub comanda generalului Schurter; necesitatea votării grabnice de către dietă a legii de desființare a robotei, pentru a se evita pericolul eliberării iobagilor prin propriile lor forțe.

314. *[Fără loc, înainte de 13 mai 1848].* 36 de intelectuali români din Abrud și împrejurimi către Guberniul Transilvaniei. Solicită eliberarea din închisoare a românilor arestați din cauza unor învinuiri politice.

315. *Turia, 13 mai 1848.* Soția nemeșului Török către fratele ei, consilierul Apor Lázár, de la Cancelaria aulică a Transilvaniei de la Viena. Îl informează despre: starea de spirit antinobiliară a grănicerilor din Turia; averșunea lor față de baronul Apor, care i-ar fi trădat; declarațiile grănicerilor privind împărțirea între ei a alodilor; încetarea valabilității legilor și a autorității ofițerilor; refuzul iobagilor de a-și mai îndeplini robotele săptămânale; tăierea pădurilor de către cei din Valea Seacă, Balvanyos, și Leliceni.

316. *Cluj, 13 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi face cunoscut că: în scaunul Ciuc s-au produs ciocniri între grăniceri și nemeși; n-a fost încununată de succes încercarea adunării scaunale de a alcătui o comisie mixtă militaro-civilă în înțelegere cu comandantul regimentului I de grăniceri; n-a putut evita o nouă ciocnire cu ocazia târgului de la Simmartin Ciuc; pentru a se preveni persecutarea nobililor socotește oportună activitatea neîntârziată a unei comisii speciale, care să-i lămurească pe grăniceri să aștepte liniștiți rezolvarea doleanțelor lor de către dietă.

317. *Cluj, 13 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îl înștiințează că la Dragu și în localitățile învecinate s-a restabilit liniștea; în schimb s-au produs tulburări în Agrij și Bucium; de aceea îl roagă să trimită prim-judeului diriguitor al comitatului Dăbîca, groful Wass, unități militare pentru a-i aduce pe iobagii din aceste sate la supunere.

318. *Cluj, 13 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál. Îi ordonă să-i trimită actele anchetei întreprinse împotriva avocatului Florian Micaș.

319. *Cluj, 13 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către Guberniul Transilvaniei. Îl informează că: a ordonat comisarului teritorial Szabó József să se deplaseze la Bonțida pentru a efectua interogatoriul și confruntarea deținuților arestați în legătură cu răzvrătirea din Dragu; l-a acreditat pe prim-judele diriguitor al comitatului Dăbîca, groful Wass Sámuel, cu împuternicirea de a pune capăt acțiunilor revoluționare antinobiliare ale locuitorilor din Agrij și Bucium.

320. *Viena, 13 mai 1848.* Ministrul de externe al Austriei, prințul Eszterházy Pál, către primul ministru al Ungariei, contele Batthyány Lajos. Îl pune la curent cu întrevederile pe care le-a avut la Viena cu ambasadorul Marii Britanii. Ambasadorul a dat asigurări că guvernul englez va sprijini activ Imperiul austriac și și-a exprimat speranța că nu va fi pus în pericol din partea mișcărilor revoluționare ce se manifestă în Moldova, Țara Românească și Serbia.

321. *Sibiu, 13 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către Guberniul Transilvaniei. Îi face cunoscut că în „vederea menținerii ordinii” pe timpul adunării din 15 mai a concentrat în jurul Blajului un escadron de cavalerie și trei companii și jumătate de infanterie cu 2 tunuri, din care una secuiască. Lor li se vor adăuga temporar companiile din regimentul

2 de grăniceri secui, aflate în drum spre Aiud și Turda. Toate unitățile din jurul Blajului vor fi puse sub comanda maiorului Wieser, care se va afla în subordinea generalului Schurter. Cei doi comandanți nu vor colabora însă cu autoritățile civile. În încheiere îl informează că nu va trata problema distribuirii armelor decât cu forurile superioare.

322. *Sibiu, 13 mai 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Îl înștiințează că manifestă rezerve față de arestarea unor conducători români, ordonată de Guvernul; astfel de arestări pot provoca frământări grave, cum s-a constatat și cu ocazia transferării lui Micaș la Tîrgu Mureș; consideră de asemenea că intervențiile comisarului gubernial Szabó József, care solicită mereu unități militare, nu este în concordanță cu strădania de a liniști spiritele.

323. *Cluj, 13 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către Guvernul Transilvaniei. Îi înaintează actele anchetei avocatului Florian Micaș.

324. *Sibiu, 13 mai 1848.* Tezaurariatul către administratorul domeniului minier Zlatna, Nemegeyi János. Îi răspunde la raportul din 5 mai și-l îndeamnă să-i convingă prin mijloace pașnice pe iobagii moți să-și îndeplinească îndeosebi obligațiile privind plutăritul; în eventualitatea că nu vor da ascultare, aprobă ca în locul lor să se angajeze lucrători la plutărit cu 12—20 cr. pe zi; plata lor va fi suportată de locuitorii satelor care refuză să iasă la muncă.

325. *Morlaca [înainte de 13 mai 1848].* Nouă locuitori din Morlaca se adresează comitatului Cluj pentru a-l aresta pe protopopul Gheorghe Pop, sub pretextul că: s-ar fi comportat nedemn cu sătenii și cu dregătorii comitatensi; și-ar fi însușit averea bisericii; ar fi folosit timp de 20 de ani o sesie a bisericii fără a plăti nimic. Cererea a fost înaintată sub presiunea judeului nobiliar și a avut drept cauză reală opoziția protopopului față de arborarea drapelului maghiar pe biserică.

326. *Chinari, 13 mai 1848.* Judele nobiliar Darkó József către comitatul Turda. Îi relatează că a întreprins cercetări în cercul său pentru a descoperi numele persoanelor invitate de episcopi să participe la adunarea de la Blaj; nu a aflat pe nimeni care să fi primit astfel de invitații; de aceea a ordonat preoților români să nu îndemne oamenii să meargă la Blaj; cu toate acestea, preotul român din Chinari a trimis doi delegați.

327. *Pănăgeni, 13 mai 1848.* Judele nobiliar Jakab Imre către comitatul Turda. Îi face cunoscut că a interzis localităților din cercul său să trimită delegați la adunarea de la Blaj; protopopul ortodox a dat asigurări că nu vor pleca decât preoții din Deleni și Aluniș, cercul Brîncovenesti; a promis de asemenea că va interveni pe lângă locuitorii din Gornești pentru ca cei doi aleși ai lor să nu facă deplasarea la Blaj.

328. *Peșelca, 13 mai 1848.* Judele nobiliar Kovács Sándor către comitetul pentru menținerea ordinii constituite din comitatul Alba de Jos. Îi dă informații despre „revolta” din 13 mai a iobagilor maghiari din Peșelca; ei l-au eliberat pe Szócs Márton, arestat fiindcă a declarat că nu mai prestează robote și pentru că a rostit cuvinte injurioase la adresa nobililor cu prilejul explicării decretului privind introducerea statariului; apoi au rupt afișele privind introducerea statariului și au strigat: „noi ținem cu românii”.

329. *Cenade, 13 mai 1848.* Judele nobiliar Szegedi Sámuel către comisia pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Alba de Jos. Raportează că în localitățile pe care le-a vizitat, locuitorii au primit în liniște vestea anunțării introducerii statariului, cu excepția celor din Blaj și Cergău Mare; dar după ce s-a reîntors acasă, în toate satele din jurul Blajului s-au rupt afișele privind introducerea statariului și s-au tăiat stîlpii pe care acestea au fost expuse.

330. *Aiud, 13 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi atrage atenția că poporul român aspiră nu numai la desființarea relațiilor feudale, ci și la participarea lui la viața politică; întrucît pînă acum românii n-au fost reprezentați în dietă decât de episcopul greco-catolic, propune invitarea și a episcopului ortodox Șaguna ca regalist.

331. *Gherla, 13 mai 1848.* Consiliul din Gherla către Guvernul Transilvaniei. Îl informează că i-a destituit din posturile lor pe viceductorul orașului, Verzár István, și pe prim-notarul Jakab Bogdán, deoarece s-au făcut vinovați de instigarea poporului cu ocazia alegerii deputaților pentru Dieta de la Cluj, cînd au propus ca pe viitor desemnarea lor să se facă în fața publicului; totodată îi aduce la cunoștință că în locul celor destituiți a numit alte persoane.

332. *Tășnad, 13 mai 1848.* Președintele comitetului pentru menținerea ordinii constituite din Tășnad, Felei Farkas, către comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Îi aduce la cunoștință că foștii iobagi din Cig au promis să restituie pămîntul alodial ocupat, cu condiția de a nu se aduce armata împotriva lor; cu ocazia

anchetei pînă și judele primar și jurații comunali au declarat că tot satul e vinovat de ocuparea acestui pămînt.

333. *Sighetu Marmației, 13 mai 1848.* Hodnogul nobiliar Asztalos Péter senior către judele primar al Sighetului, Daniel István. Îi face cunoscut că adunarea nemeșilor nu i-a acceptat propunerea de a unifica jurisdicția nobiliară cu cea a burgheziei din oraș; nemeșimea se va adresa guvernului provizoriu al Ungariei pentru elucidarea fondului problemei.

334. *Sighetu Marmației, 13 mai 1848.* Hodnogul și consiliul nobiliar din Sighet către Ministerul de Interne al Ungariei. Îl anunță că judele primar al jurisdicției civile a orașului a invocat noua lege privind alegerea deputaților și o dispoziție a ministrului de interne, pentru a propune jurisdicției nobiliare să se unifice cu cea burgheză; consiliul nemeșilor a respins propunerea, invocînd noile legi care s-ar referi numai la pierderea dreptului lor de proprietate feudală asupra pămîntului și nu la desființarea jurisdicțiilor nobiliare din cele cinci orașe din Maramureș ale coroanei regale.

335. *Sighetu Marmației, 13 mai 1848.* Judele primar al jurisdicției civile din Sighet, Csosz Pál, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi relatează că majoritatea nobililor din oraș refuză să renunțe la privilegiul de a avea jurisdicție proprie și de a-și însuși jumătate din veniturile comunale, deși nu reprezintă decît 50 de persoane din totalul de 8 000 de locuitori.

336. *Arad, 13 mai 1848.* Proces-verbal luat de către prim-judele nobiliar Dániel István, cu ocazia interogării a trei țărani germani din Glogovăț (azi Vladimirescu). Interogații au mărturisit că au răspîndit zvonul potrivit căruia nobilimea ar fi înființat gărzile cetățenești cu scopul de a înarma poporul împotriva regelui, întrucît, cu excepția cetății, de pe toate clădirile publice au fost înlăturate emblemele imperiale.

337. *Lugoj, 13 mai 1848.* Extrase din procesul verbal luat în ședința comitetului pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Caraș, prilejuită de scisoarea ministrului de interne al Ungariei, prin care cere vicecomitelui informații despre divergențele existente între autoritățile comitatense și Căpitanatul minier Oravița. Comitetul argumentează că și înainte de 1848 autoritățile comitatului au impus regiunea minieră cu contribuții bănești și recruți, au efectuat anchete pe teritoriul Căpitanatului în colaborare cu reprezentanții ai dregătoriei miniere, au extins reglementarea prețurilor și în localitățile miniere, au efectuat recensăminte ale populației miniere.

338. *Lugoj, 13 mai 1848.* Adunarea comitatensă a comitatului Caraș către ministrul de interne al Ungariei. Îi raportează că aducerea la cunoștința populației a noilor legi n-a dat rezultate scontate, pe de o parte fiindcă au fost primite cu neîncredere, întrucît nu erau semnate de monarh, iar pe de altă parte pentru că foștii iobagi rîvnesc la pămînturile alodiale ale nobililor; de aceea propune ca noile legi să fie traduse și tipărite, dar cu iscălitura împăratului; întrucît din cele 295 localități ale comitatului 260 sînt românești, 25 germane, 8 bulgărești și 2 sîrbești; traducerile să fie trimise în această proporție; solicită instrucțiuni pentru clarificarea îndeosebi a problemelor privind sesiile pustii și dreptul de a avea prăvălii, deoarece le revendică atît foștii iobagi, cît și foștii domni de pămînt.

339. *Lugoj, 13 mai 1848.* Extrase din procesul verbal luat în ședința din 13 mai 1848 a comitetului permanent pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Caraș, care se referă la: hotărîrea de a îndemna foștii iobagi din comunele Herendești, Valeapai, Honoris, Jena, Ohaba Lungă, Sălbăgel, Vișag, Govosdia (azi Nicolae Bălcescu), Firliug și Dragomirești, să-și prezinte justiției plîngerile privind răpirea de către foștii stăpîni feudali a pășunilor comunale și a altor posesiuni obștești sau individuale cu prilejul comasărilor efectuate în deceniile anterioare revoluției; numirea unei comisii pentru a cerceta fapta celor din Herendești, care și-au trimis vitele pe pășunea alodială; decizia de a se respinge cererea arendașului Deutsch Samu, care i-a reclamat pe țărani din mai multe sate, că nu-i respectă dreptul de arendă a cîrciumăritului; repunerea celor din Bocșa Vasiovei în folosința bisericii și a școlii; răspunsul pozitiv al locțiitorului episcopului greco-catolic de la Oradea și cel negativ al episcopului romano-catolic de Cenad, privind vestirea de pe amvon a introducerii tribunalului statarial.

340. *Somcuța Mare, 13 mai 1848.* Judele nobiliar Vasile Bota către comitetul pentru menținerea ordinii publice constituite din districtul Chioar. Îi atrage atenția asupra motivelor pentru care hotărîrea adunării restrînse a districtului din 26 aprilie, privind aprobarea cunpărării de către Ioan Mureșan din Buteasa a sesiei lui Onuc, fiul lui Vila Nechita din Bucium, este nelegală.

341. *Somcuța Mare, 13 mai 1848.* Comitetul pentru menținerea ordinii constituite din districtul Chioar către judele nobiliar Vasile Bota. Îl anunță că: la sesizarea lui a decis lăsarea sesiei în posesiunea lui Nechita Onuc; Ioan Mureșan a fost îndrumat să-și recupereze banii pe cale judiciară.

342. *Viena, 13 mai 1848.* Tezaurarul Transilvaniei Mikó Imre către soția sa. Îi scrie despre: evenimentele revoluționare de la Viena; vizitele făcute la miniștri de finanțe și de război, precum și la principesa Sofia; înaintarea cererii de demisie din funcția de cancelar aulic al Transilvaniei și speranța aprobării ei.

343. *Blaj, 13 mai 1848.* Programul organizatoric privind cazarea invitaților și modul desfășurării Adunării Naționale din 15 mai.

344. [*Fără loc, înainte de 14 mai 1848*]. Manifest adresat de „patrioți maghiari” către români, prin care se încearcă să se combată un apel al unui sas, interceptat de cercurile guberniale din Transilvania; apelul îi îndeamnă pe români să facă front comun cu sașii împotriva uniunii forțate a Transilvaniei cu Ungaria.

345. *Cluj, 14 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îi înapoiază declarația scrisă a lui Simion Balint; prin ea vrea să convingă că toate discursurile sale rostite în adunările românești au urmărit asigurarea păcii și liniștii publice; el să-și dovedească însă bunele intenții nu numai în scris, ci și prin fapte.

346. *Cluj, 14 mai 1848.* Guvernatorul Teleki József către Guvernul Transilvaniei. Îi cere să ia măsurile convenite pentru instalarea lui Andrei Șaguna în scaunul episcopal.

347. *Dragu, 14 mai 1848.* Comisarul gubernial teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că iobagii din Dragu s-au angajat să reia prestarea robo-telor, dând în acest sens garanții în scris; la vestea capitulării celor din Dragu, și cei din Gîrbou au declarat că vor îndeplini slujbele iobăgești în condițiile propuse de baronul Jósika; liniștea a fost restabilită de asemenea în localitățile Agrij și Bucium.

348. *Chechiș, 14 mai 1848.* Prim-judele dirigiuitor al comitatului Dăbîca, groful Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că a preluat funcția de comisar gubernial; după aducerea la ascultare a iobagilor din Dragu de către comisarul Szabó József, s-au liniștit și cei din Agrij, Bucium, Chechiș și Chendrea; speră că în câteva zile ordinea va fi restabilită în tot comitatul; unitățile militare vor putea fi astfel retrase; ar fi consult să se mențină eventual un escadron de husari la Panticieu, centrul cercului de sus, și o unitate similară la Măgheruș, centrul cercului de jos.

349. *Moldovenesti, 14 mai 1848.* Judele cercual Barla Beniamin către judele regesc suprem al scaunului Arieș, Dindár Antal. Îl înștiințează că a arestat doi delegați din Chesău, comitatul Solnocu Interior, care se îndreptau pe ascuns spre Blaj.

350. *Tîrgu Secuiesc [14 mai 1848].* 41 de cetățeni din Tîrgu Secuiesc către judele regesc suprem al scaunului Trei Scaune. Îi relatează că în cadrul unei ședințe comune a adunării populare și a consiliului orașenesc s-au exprimat nemulțumiri față de activitatea acestuia din urmă; de aceea propun, „reînnoirea cît mai grabnică a dregătoriei orașenești”.

351. *Sfîntu Gheorghe, 14 mai 1848.* Judele regesc suprem din Trei Scaune, Petrichevich Horváth Albert, către Guvernul Transilvaniei. Îi înaintează cererea mai multor locuitori din Tîrgu Secuiesc, care revendică reînnoirea grabnică a consiliului orașenesc prin alegerea membrilor lui de către toți cetățenii cu avere; dacă nu li se va satisface cererea în termen de zece zile, locuitorii vor proceda la desemnarea noului consiliu fără a mai aștepta aprobarea gubernială.

352. *Cluj, 14 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului, baronul Wesselényi Miklós, către ministrul de finanțe din guvernul provizoriu al Ungariei, Kossuth Lajos. Îi scrie despre constituirea gărzilor cetățenești în comitatul Solnocu de Mijloc; necesitatea înarmării lor cu lănci, întrucît lipsesc armele de foc; strîngerea impozitelor pînă la 1 noiembrie pe baza vechilor tabele de impunere; situația precară a penitenciarelor și nevoia construirii altora noi.

353. *Hodod, 14 mai 1848.* Împuternicitul cu menținerea ordinii publice constituite din comitatul Solnocu de Mijloc, Hatfaludi Elek, către comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós. Îi arată că s-a deplasat la Hodod împreună cu judele și cu vicejudele nobiliar al cercului, dar n-au reușit să-i aducă pe iobagi la ascultare, deoarece nu s-au înfricoșat de cei 60 soldați care i-au însoțit; de aceea cere încă 30 de husari.

354. *Zalău, 14 mai 1848.* Comisarul regal pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către împuternicitul cu menținerea ordinii constituite din Solnocu de Mijloc, Hatfaludi Elek. Îi exprimă părerea că iobagii din Hodod nu s-au supus, deoarece nu cred că vor trebui să-i întrețină pe soldații trimiși în satul lor; după ce se vor convinge, vor reveni la ascultare.

355. *Peleş, 14 mai 1848.* Judele nobiliar Pika Miklós către comitatul Satu Mare. Îi raportează că potrivit misiunii primite din partea adunării comitatense s-a deplasat mai întâi la Medieşu Aurit şi la Poţău pentru a explica noile legi; în ambele sate i-a eliberat de robote pe cei ce locuiau pe sesii urbariale şi a dat asigurări că diferendele lor cu foştii stăpîni vor fi rezolvate cu ocazia separării pămînturilor nobiliare de cele iobăgeşti; agitaţii a observat la Bălăşeşti, Berinţa, Cucu şi Mărtineşti; peste tot se simte nevoia reglementării problemei delimitării pămînturilor alodiale de cele urbariale.

356. *Cluj, 14 mai 1848.* Baronul Jósika Miklós către prietenul şi tovarăşul său de idei, baronul Wesselényi Miklós. Îi furnizează amănunte despre: locuinţa pe care i-a găsit-o la Cluj; atmosfera politică din Cluj; „instigaţiile” saşilor, pe care le va aduce la cunoştinţa primului ministru al Ungariei; plecarea preoţilor români în număr mare la adunarea de la Blaj.

357. *Nadăşa, 14 mai 1848.* Administratorul moşiei baronului Apor Lázár, Gazda József, către stăpînul său. Îl informează despre: intenţia iobagilor de a-şi împărţi între ei atît pămînturile comune, care le-au fost răpite anterior de către nobili, cît şi cele alodiale; planul lor de a pune mîna chiar şi pe castel pentru a-l transforma în han sătesc; prestarea incompletă a robotelor; propagarea de către Al. Papiu-Ilarian printre români a ideii „de a se uni cu Ţara Românească şi de a-şi alege un rege românesc”; adunarea de la Blaj, care „va juca un mare rol în cumpăna evenimentelor”.

358. *Sinzieni, 14 mai 1848.* Notarul Kurkó Domokos către judele regesc al scaunului Trei Scaune. Î se plînge că-i este ameninţată viaţa de către cei din Estelnic, care vor să-ia actele referitoare la fînaţele devenite obiect de dispută între ei şi nemeşii din Saciova; de aceea consideră că nu este consult să fie prezent la proxima adunare scăunală; dacă adunarea ar avea eventual loc, cere ca acolo să nu se discute nici o problemă referitoare la persoana sa.

359. *Vărădia, 14 mai 1848.* Locuitorii din Juliţa către forul diriguitor al districtului şcolar ortodox din Oradea. Îl anunţă că le-au fost restituite, atît şcoala cît şi biserica, în cadrul unei ceremonii. Solicită numirea unui învăţător care să cunoască bine limba română şi cea maghiară.

360. [*Blaj, înainte de 15 mai 1848*]. Instrucţiunile comisarilor guberniali Szabó Lajos şi Bánffy Miklós privind desfăşurarea celei de-a doua Adunări naţionale de la Blaj din 15 mai.

CUPRINS

Introducere	V—XVI
Lista prescurtărilor	XVII
Rezumatele documentelorXVIII—XLVIII
Regestenverzeichnis	XLIX—LXXXIII
Documente	1—569
Indice de localități	571—580
Indice de persoane	581—605